

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu
Sotsioloogia eriala

Kristel Birgit Potsepp

**EESTI KONSERVATIIVSE RAHVAERAKONNA POPULISTLIKE SÕNUMITE
ANALÜÜS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Tarmo Strenze, PhD

Kaasjuhendaja: Alar Kilp, PhD

Tartu 2021

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Kristel Birgit Potsepp

28.05.2021

ABSTRACT

Title: Analysis of populist messages of the Estonian Conservative People's Party

Today, populism is an important topic in media, politics, social debate and academics. The importance of populism is influenced by its vitality in the political discourse that is gaining popularity - when talking about politics, the definition of populism often emerges. Cas Mudde (2004) defines populism as an ideology according to which society is divided into two homogeneous and hostile groups: “pure people” versus “corrupt elites”, according to which politics should be shaped by the *volonté générale* (public will). Populism is also seen as an “ideal approach” in which populism is a message or set of ideas that revolve around normative differentiation and antagonistic relationships between “good people” and “evil elites” (Rooduijn and Kessel, 2019).

The main goal of this bachelor thesis is to analyse populism in three political phases of the Estonian Conservative People's Party (EKRE). Based on the position of power, the three political phases are EKRE before joining the Riigikogu (2012-2015), EKRE as an opposition party of the Riigikogu (2015-2019) and EKRE as a coalition party of the Riigikogu (2019-2021). Regarding the goal of the paper, I will introduce the main research question:

Which political phase includes the most populist characteristics?

Furthermore, the following research questions were posed: (1) Which characteristics of populism are most prevalent? (2) How is populism changing during different positions of power? (3) How are populist characteristics related in the interview and article analysis? (4) Does EKRE itself relate to the concept of populism and how?

The work consists of a theoretical part, where I introduce the definition of populism and the empirical part, which is divided into two. The empirical part is based on five features of populism established in the theoretical framework. The first part is a content analysis that was based on 228 articles in Ekspress Meedia publications. As a second part, I conducted an

interview with Martin Helme, Chairman of the Estonian Conservative People's Party. The results indicate that EKRE showed the most populist characteristics during the Riigikogu opposition phase and the most common populist characteristics were simple communication strategies and anti-elitism.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	6
2. TEOREETILINE RAAMISTIK.....	8
2.1 Populismi ajalugu ja levik 21. sajandil.....	8
2.1.1 Populismi levik Eestis.....	9
2.2 Populismi defineerimine.....	11
2.2.1 Populismi ilmingud.....	12
2.3 Populismi uurimine meedias.....	13
2.4 Probleemiseade.....	15
3. METOODIKA.....	17
3.1 Artiklite kogumine ja analüüs.....	18
3.2 Intervjuus osaleja ja analüüs.....	19
3.3 Eneserefleksioon.....	19
4. TULEMUSED.....	21
4.1 Populism Eesti Konservatiivses Rahvaerakonnas kolme poliitilise faasi vältel.....	21
4.1.2 Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna parlamendiväline faas.....	21
4.1.3 Eesti Konservatiivne Rahvaerakond Riigikogu opositsioonis.....	24
4.1.4 Eesti Konservatiivne Rahvaerakond Riigikogu koalitsioonis.....	28
4.2 Intervjuu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega.....	32
4.2.1 Rahvakesksus ja ühtse rahva mentaliteet.....	32
4.2.2 Eliidivastatus.....	35
4.2.3 Otsedemokraatia.....	36
4.2.4 Kriisitunnetuse suurendamine ja sotsiaalne välistamine.....	38
4.2.5 Lihtne keelekasutus ja vahetud kommunikatsioonikanalid.....	40
5. ARUTELU.....	44
5.1 Võimalik kriitika.....	47
6. KOKKUVÕTE.....	49
VIITED.....	51
LISAD.....	53
Lisa 1. Populismi hinnete tabelid.....	54
Lisa 2. Intervjuu küsimused.....	79

1. SISSEJUHATUS

Populism on 21. sajandil aktuaalne temaatika nii meedias, ühiskondlikus debatis kui ka akadeemias ning poliitmaastikul on tegemist üsna möödapääsmatu teemaga. Populismi, sh eriti parempopulismi olulisust mõjutab selle aktuaalsus populaarsust koguva poliitilise diskursuse puhul – st poliitikast rääkides kerkib tihti esile just populismi definitsioon. Cas Mudde (2004) defineerib populismi ideoloogiana, mille järgi on ühiskond jagatud kahte homogeensesse ja vaenulikku gruppi: “naturaalsed inimesed” (“*pure people*”) versus “korumpeerunud eliit”, mille kohaselt peaks poliitika olema *volonté générale* (üldsuse tahte) järgi kujundatud. Populismi käsitletakse ka kui “ideaalset lähenemisviisi”, mille kohaselt populism kujutab endast sõnumit või ideede kogumit, mis keerleb normatiivse eristamise ja antagonistlike suhete ümber “heade inimeste” ja “kurja eliidi” vahel (Rooduijn ja Kessel, 2019).

Populismi esineb pea igal pool, populaarseteks populistlikeks näideteks tuuakse sageli esile Ameerika Ühendriikide endine president Donald Trump, Ungari peaminister Viktor Orban, Saksamaa erakond Alternatiiv Saksamaale, Prantsusmaa Rahvusrinde juht Marine Le Pen ning akadeemilises narratiivis on populistliku erakonnana esile toodud ka Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, millele antud töös ka keskendun. Populismile iseäralik omadus on muuhulgas eliidivastatus, ent Eesti Konservatiivne Rahvaerakond sai 2019. aastal toimunud Riigikogu valimiste tagajärjena Jüri Ratase II valitsuse koalitsioonipartneriks, mis muutis erakonna ühiskondlikku ja poliitilist positsiooni, viies selle justkui eliidi sekka. Võimupositsiooni põhjal saab EKRE tegevuse jaotada kolmeks poliitiliseks faasiks: EKRE enne Riigikokku pääsemist (2012-2015), EKRE Riigikogu opositsioonierakonnana (2015-2019) ja EKRE Riigikogu koalitsioonierakonnana (2019-2021). Nii on bakalaureusetöö eesmärgiks analüüsida populistlikke ilminguid Eesti Konservatiivses Rahvaerakonnas kolmes poliitilises faasis ning mõõta populismi muutumist vastavatel ajajärgudel. Lisaks on töö eesmärgiks anda kontseptuaalses raamistikus ülevaade populismist ja populismi käsitlemisest meedias.

Bakalaureusetöö koosneb teoreetiliselt ja empiirilisel osast. Teoreetilises kasutan erinevaid kirjandusteoseid, et anda sisuline ülevaade populismi ja populismi meediakäsitluse sisust ja käsitlustest, lisaks tutvustan ka populismi uurimist meedias. Teoreetilise osa põhjal panen paika ka indikaatorid, mille põhjal ma empiirilises osas populismi mõõdan ja analüüsin.

Empiiriline sisu koosneb kahest osast. Esimene osa on kontentanalüüs, kus analüüsin Delfi uudisteportaalis avaldatud EKRE liikmete väljaütlemisi. Teine osa on intervjuu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega.

2. TEOREETILINE RAAMISTIK

Teoreetilises raamistikus annan ülevaate populismi teoreetilistest lähtekohtadest.

2.1 Populismi ajalugu ja levik 21. sajandil

Populism ei ole 21. sajandi uus nähtus. Esimese populistliku liikumisena määratletakse Ameerika Ühendriikide Rahvaparteid, mille tegevus toimus 19. sajandi lõpus (Mudde, 2004). Euroopas peetakse esimeseks populistlikuks ilminguks Venemaa *Narodniki* grupeeriingut (Mudde, 2015). Sõjajärgses Euroopa ajaloos peetakse Mudde (2004) järgi populistlikeks fenomenideks näiteks Itaalia Guglielmo Giannini poliitilist liikumist 40ndate lõpus, Prantsusmaal Pierre Poujade liikumist, Hollandis Hendrik Koekoeki liikumist 60ndatel või Taani Mogens Glistrupi poliitikat 70ndatel. Sõjajärgse ajastu populistlikud liikumised olid suures osas parempoolsed, 1970. ja 1980. aastate jooksul olid rohkem levinud vasakpopulistlikud parteid, kuid tänapäeval on aktuaalsemad taas parempoolsed populistlikud liikumised. 20. sajandi populistlike liikumiste puhul toob Mudde (2015) välja, et toona oli populism enda loomult suunatud pigem eliidile ning populistlikut retoorikat esines nii kommunismi kui fašismi puhul. Populism ei ole universaalne nähtus ning Mudde (2004) defineerib populismi “õhukese ideoloogiana”. Populism võib olla sõltuvalt kontekstist seotud näiteks poliitilise parem-vasak skaalaga või religiooniga, käesolevas töös keskendun eelkõige parempopulismile.

2017. aastal antud intervjuus ERRile ütleb populismiuuriija Cas Mudde, et “populism on tulnud, et jääda.” Mudde toob intervjuus välja, et probleemiks pole mitte populistlikud erakonnad, vaid nende valijad. Populismiuuriija toob samuti välja, et Euroopa kontekstis tuleb rääkida pigem parempopulismist, vasakpopulismi esineb samuti, kuid vähesemal määral, lisaks on parempopulistide majanduslikud lubadused tavaliselt üsna vasakpoolsed. Populistlikud erakonnad on väljakutseks nii Euroopas kui ka Ameerika Ühendriikides. 2019. aasta seisuga on uusparempoolsed populistlikud ja euroskeptilised parteid esindatud 23s Euroopa Liidu liikmesriigi parlamendis (Mölder ja Sazonov, 2020). Klassikalised näited on Marine le Peni Rahvarinne Prantsusmaal, USA eelmine president Donald Trump, Geert Wilders Hollandist, Alternatiiv Saksamaale Saksamaalt, Ungari ja Poola valitsused ja populistlikku raamistikku sobib hästi ka EKRE Eestist.

2.1.1 Populismi levik Eestis

Holger Mölder ja Vladimir Sazonov (2020) kirjeldavad esimese populistliku liikumisena Eestis vabadussõjalaste liikumist, mis kujunes enne Teist maailmasõda Eesti üheks tuntumaks ja mõjukamaks populistlikuks liikumiseks. Vabadussõjalaste erakonnastumine algas 30ndate aastate alguses, kus liikmeteks võeti ka need, kes Vabadussõjas ei osalenud. Mölder ja Sazonov (2020) toovad välja, et Vabadussõjalasi toetasid lihttöölised, töötud, väikettevõtjad, väikekodanlased ja teised, kes kannatasid I Maailmasõja järgse üleilmse majanduskriisi tagajärjel. Vabadussõdalaste toetajate seas olid eelkõige need, kes soovisid radikaalseid meetmeid ja “kõva kätt” riigi juhtimisel (Mölder ja Sazonov, 2020), sarnast trendi oli näha ka mujal Euroopas. Vabadussõdalaste poliitika, väljaütlemised ja toetajaskonna motivatsioon on sarnane ka tänapäevase populismiga, populistlike erakondade valijaid kõnetavad praegugi sarnased loosungid ning valijad on ka sarnase sotsiaalmajandusliku taustaga. Nii näiteks on sarnasteks elementideks kriisitunnetus (tänapäeval näiteks Euroopa Liit, pagulased, vähemusgrupid jmt), majanduslik ebakindlus ja vajadus lihtsate loosungite järele. Küll aga toovad Mölder ja Sazonov välja, et vapside temaatika käsitlemine on toonase ajastu ja tingimuste konteksti silmas pidades keeruline ning akadeemikute seas on selle osas palju erinevaid vaatenurkasid.

Populistlikus kontekstis toovad Mölder ja Sazonov (2020) teoses “Populism ja poliitiline äärmuslus välja” paralleeli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ja vabadussõdalaste vahel. Aastal 2015 loodi Riigikogus Vabadussõjalaste rehabiliteerimise toetusrühm, kuhu kuulusid muuhulgas Mart Helme, Martin Helme ja Henn Põlluaas EKREst. Eesti jurist ja poliitik Rait Maruste on kirjutanud ajalehte Postimees järgmiselt: “Toetusgruppi kuuluvate ekrelaste sedalaadi aktiivsust võib ehk seletada nende liikumise ideoloogilise põhjaga ja sellest lähtuva tõi- või lihtsameelsusega. Siin võib tõdeda ekrelaste ja vabadussõjalaste teatud sarnasust. Kuid vaevalt, et see grupp on Keskerakonna juhtimisel kokku tulnud Keskerakonna ideoloogiast (kui selline olemas peaks olema) lähtuvate akuutsete Eesti päevapoliitiliste küsimuste lahendamiseks. On see teema erakonna elektoraati painav ja lahendamist vajav? Raske uskuda. Kuid milleks siis?” (Maruste, 2015).

Tänapäeval esineb populismi pea kõigis erakondades, seda illustreerib ka Praxise koostatud populismi edetabel (2015), ent kvantitatiivselt on antud edetabelis kõige rohkem esindatud

EKRE (Kilp, 2015). Praxise algatuse eesmärgiks oli valimiskampaaniate sisulisem kajastamine, et valijad oskaksid populismi paremini ära tunda ja et ajakirjanikel oleks valimiskampaaniat üldsuse jaoks lihtsam lahti mõtestada (Praxis, 2015). Teise eesmärgina toodi populismi edetabeli kokkuvõttes välja populismi levikule vastu seismine. Koostajad täheldasid valimisdebatte jälgides hulgaliselt populistlikke lubadusi ning töid välja, et populismile ei ole avalikkuses suurt tähelepanu pööratud (Praxis, 2015). Uuringus hinnati populismi Riigikogusse kandideerivate erakondade valimisprogrammides ning kontentanalüüsi käigus analüüsisid umbes 20 eksperti populistlikke lubadusi (Praxis, 2015). Populismi analüüsimiseks panid uuringu koostajad paika järgmised populismi ilmingud:

- Majanduslik populism - ebarealistlikud rahalised lubadused
- Ülelihtsustatud lubadused, lihtsate lahenduste pakkumine keerulistele poliitilistele probleemidele
- “Voorusliku rahva” ja “kurja võimu” vastandamine
- Emotsionaalsed üleskutsed ja loosungid
- Kriisinarratiivi rõhutamine

Eesti kontekstis tuuakse nii akadeemikute kui ajakirjanike poolt populismist rääkides sageli välja Eesti Konservatiivne Rahvaerakond. Erakond loodi märtsis 2012 Eestimaa Rahvaliidu ja Eesti Rahvusliku Liikumise ühinemisel (EKRE koduleht, 2020). Erakonna kodulehel tutvustatakse EKREt kui “põhimõttekindlat ja julgelt patriootlikut Eesti parteid, kelle vääramatü missioon on Eesti rahvuslike väärtuste ja huvide kaitse.” Politoloog Petsinis (2019) käsitleb EKREt populistliku paremäärmusliku erakonnana ning üheks läbivaks jooneks on võimuvastatus. 2018. aastal Juhan Kivirähki poolt läbi viidud uuringus selgub, et kaks kolmandikku EKRE valijatest samastub eliidivastatusega ning usaldavad vähe institutsioone nagu parlament, valitsus ja president (Kivirähk, 2018). Teise läbiva populistliku joonena toob Petsinis välja euroskeptilisuse, EKRE puhul peetakse Euroopa Liitu ohtlikuks rahvuslikule julgeolekule ja iseseisvusele. Kolmandaks populistlikuks omaduseks on autori järgi immigratsioonivastatus ja soov karmidele piirireeglitele (Petsinis, 2019).

2.2 Populismi defineerimine

Käesolevas peatükis tutvustan teoreetilisi lähenemisi populismile ning kirjeldan populismi ajalugu ja taustasüsteemi.

Populismi olemus sõltub paljuski kontekstist. Euroopalikus kontekstis peetakse populistlikeks joonteks tihti ksenofoobiat ja immigratsioonivastasust, samas Ladina Ameerikas tähistab populism tihti klientelismi ja kehva majanduslikku juhtimist (Mudde, 2017). Klientism on mingite huvirühmade eelistamine laiale kodanikkonnale, kelle huvid jäävad tagaplaanile, sest on liiga eripalgelised ja halvasti koondunud (EKI, 2017). Populismi defineerimise juures ei ole akadeemikud jõudnud täielikule konsensusele, kuid Cas mudde (2004) on populismi defineerimise puhul välja toonud kaks peamist tõlgendust, mõlemad on sealjuures negatiivselt laetud ning esinevad eelkõige avalikus debatis. Esimese tõlgenduse kohaselt on Mudde (2004) järgi populismi all mõeldud *Stammtischi* (pubi) poliitikat, mis kujutab emotsionaalselt ja lihtsustatud diskursust ning see on suunatud inimeste nii-öelda kõhutundele. Populistid pakuvad inimestele lihtsaid lahendusi. Teise lähenemise järgi kirjeldatakse populismi oportunistliku poliitikategemise järgi, mille eesmärk on inimeste ja eelkõige valijate soovide kiire rahuldamine ning selle kaudu nende toetuse võitmine (Mudde, 2004). Selline lähenemine vastandub Mudde järgi ratsionaalselt parimate valikute otsimisele.

Populistlike erakondade puhul esineb tavaliselt kaks omadust, milleks on eliidivastasus ja rahva nimel kõnelemine. Populismi uurimise jaoks on erinevad autorid paika pannud populismi iseloomustavad omadused. Matthijs Rooduijn (2014) toob välja neli iseloomulikku omadust, mille järgi populismi mõõta. Esimeseks omaduseks on rahvakesksus, teiseks eliidivastasus, kolmandaks suhtumine rahvasse kui ühtsesse homogeensesse massi ning neljandaks omaduseks on kriisinarratiiv. Rahvakesksus hõlmab rahva nimel kõnelemist (tihti on sõna “rahvas” ja partei nimes sees, nt Eesti Konservatiivne *Rahvaerakond*). Eliidivastasus on suuresti seotud rahvakesksusega, Rooduijni järgi süüdistatakse eliiti rahvast võõrandumise tõttu, eliit ei esinda “tavalise inimese” soove ja väärtusi ning seisab ainult enda väärtuste eest. Autor toob välja, et eliiti süüdistatakse tihti korruptsioonis, ignorantsuses, isekuses ja ebakompetentsuses. Eliidivastasus sõltub suuresti ka kontekstist. Nii võib see hõlmata üldist vastumeelsust poliitikutest või poliitiliste parteide suhtes, majandusliku eliidi, poliitilise korra, meedia ja ajakirjanike,

majandusliku eliidi või juriidilise eliidi suhtes – üldine sõnum jääb aga samaks: tegemist on võimukonfliktiga, kus rahval ei ole võimu ja võim on vaid eliidi käes (Rooduijn, 2014). “Rahvast” käsitletakse ühe homogeense grupina, mille peamiseks omaduseks on eliidile vastandumine, tihti kasutatakse väljendeid nagu “tavaline inimene” ning nende arvamust käsitletakse Rooduijni järgi ühtsena. Samas on populistlikku erakonda toetava “rahva” tahe sisuliselt erinev ning nad esindavad siiski erineva taustaga soove (Mudde, 2015). Üldine sõnum rahva kui ühtse grupi nimel kõnelemisel on “tavainimestele” hääle tagasi andmine, lisaks on oluline inimeste kaasamine poliitikategemise protsessi – inimeste kaasamise juures on oluline roll ka otsedemokraatial, selle kanaliteks on näiteks referendumid, rahvaalgatused ja presidendi valimine rahvahääletuse kaudu (Rooduijn, 2014). Rooduijni (2014) järgi on populismile omane lisaks eliidivastasusele ka välistav suhtumine teatud sotsiaalsetesse gruppidesse, sealjuures vastandatakse taaskord “tõelisi” või “päris” inimesi vaenlaste vastu, kes ohustavad rahvast. Sellisteks sotsiaalseteks gruppideks võivad olla erinevad vähemused, näiteks immigrandid, töötud, inimesed erinevatest religioonidest või rassidest ja seksuaalvähemused. Eelmainitud gruppidega vastandumiseks kasutavad populistid suurendatud ja tihti põhjendamatu kriisitunnetust, kriisi olemus ei pruugi tegelikult olla tõene või põhjendatud (Rooduijn, 2014). Kriisitunnetuse tekitamise juures rõhutakse välisele vaenlasele, kriis võib olla poliitiline, kultuuriline või majanduslik, näiteks võivad populistid pidada ohuks *tavalise inimese* kultuurilise identiteedi õõnestamist või majandusliku olukorra halvenemist, mida põhjustab keegi võõras (Rooduijn, 2014). Populistlike sõnumite levitamisel on olulisel kohal stiil. Populistlike stiilinäidetena toob Rooduijn välja lihtsa keelekasutuse, mille eesmärk on samuti vastanduda eliidi poolt kasutatavale keerulisele stiilile. Populistlikele sõnumitele on omased polariseerivad seisukohad ja agressiivne sõnakasutus. Organisatoorse poole pealt on populistlikele erakondadele omane teatav juhikultus, lisaks toob eelnevalt mainitud autor välja nõ *outsideri* kuvandi loomise. Rooduijn märgib ära ka ebamäärased erakonnasisesed suhted, et vältida bürokraatiat või klassikaliselt institutsionaliseeritud suhteid.

2.2.1 Populismi ilmingud

Lähtudes eelnevas peatükis kirjeldatud populismile omastest joontest, panen kokku ilmingud, mille alusel empiirilises osas populismi Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna poliitilistes faasides uurin.

- 1) Rahvakesksus ja “ühtse rahva” mentaliteet – ühendasin rahvakesksuse ning rahva kui homogeense massi käsitlemise, siia kuulub rahva nimel kõnelemine, “meie” ja “nemad” mentaliteet
- 2) Eliidivastatus – siia näiteks kuulub eliidi ja rahva vastandamine, võimuloleva erakonna/poliitilise ideoloogiaga vastandumine, valitseva eliidiga võitlemine, eliidi kritiseerimine
- 3) Otsedemokraatia – otsedemokraatia pooldamine, referendumite ja rahvahääletuste toetamine
- 4) Kriisitunnetuse suurendamine ja sotsiaalne välistamine – kriisitunnetus ja välistav suhtumine erinevate sotsiaalsete gruppide suhtes nagu näiteks immigrandid, mustanahalised, seksuaalvähemused. Need kaks on omavahel tugevalt seotud, nii esinevad need töös ühtse ilminguna.
- 5) Lihtne kommunikatsioon ja lihtsad loosungid – lihtsate sõnumitega loosungid, otse rahva poole pöördumine, sotsiaalmeedia ja endale sobivate uudiste kanalite kasutamine, kuhu ei sekku peavoolumeedia vmt kõrvalised isikud. Siia alla läheb ka agressiivne keelekasutus.

2.3 Populismi uurimine meedias

Akadeemikute seas on levinud arusaam, et populistid või populistlikud erakonnad kasutavad enda sõnumite edastamiseks nii-öelda otseseid kommunikatsioonivahendeid (De Vreese, Esser jt. 2018). Autorid toovad välja, et sotsiaalmeedia populaarsuse tõusuga on see populistidele muutunud heaks vahendiks “rahvaga” otse suhtlemisel ning sotsiaalmeedia kasutuse kasvu on märganud just populistlike poliitikute puhul. Sotsiaalmeedia on tõhus suhtlusvahend edastamiseks oma sõnumit ilma ajakirjanike tõlgendusvabaduseta, lisaks on sotsiaalmeedias kerge suurendada sidet publikuga, edastada isiklikuna mõjuvaid sõnumeid ja luua kogukonnatunnet (De Vreese, Esser jt, 2018). Rooduijn (2014) toob samuti välja, et populistid eelistavad kasutada (sotsiaal)meedia kanaleid, mis toetavad otsest suhtlust rahvaga, olgu selleks televisioon või Twitter ja Facebook. Viimane on küll iseloomulik ka mitte populistlikele poliitikutele.

De Vreese, Essert jt. (2018) toovad välja, et populistide poliitilist kommunikatsiooni ja populismi esinemist meedias on võrdlemisi vähe uuritud. De Vreese, Essert jt. rõhutavad teema olulisust akadeemilisel maastikul ning nendivad, et populistliku kommunikatsiooni temaatika vajab

uurimist. Populismi kui kommunikatsiooni fenomeni saab uurida kolme nähtuse kaudu: poliitilised parteid, meedia ja kodanik (De Vreese, Essert jt. 2018). Eelnimetatud autorite sõnul on kolme nähtust sobiv uurida eelnevalt töös välja toodud populismi ilmingute järgi, sest need on akadeemias levinud indikaatorid. Antud uurimistöös keskendun poliitilistele parteidele (sh poliitikutele) ja meediale. Artiklis tuuakse välja populistide vajadus publikatsioonide järele, mida täidab massi(meedia), teisalt on populistid peavoolumeedia suhtes tihti kriitilised, siin mängib rolli eliidivastatus ehk peavoolumeedia on populistide arvates eliidi poolt korrumppeerunud. Samas on populistlikel poliitikutel siiski kajastust vaja. Populistide suhtumine peavoolumeediasse võib olla vastuoluline, ühest küljest tembeldatakse see tihti võltsiks ja kallutatuks, teisalt kasutatakse enda platvormi suurendamiseks peavoolumeediat. Näiteid võib leida nii USAst kui Eestist. USA endine president Donald Trump on tihti sõna võtnud võltsuudiste kohta peavoolumeedias, sama on teinud EKRE poliitikud. Enda sõnumite levitamiseks on loodud alternatiivseid uudistekanaaleid, EKRE puhul näiteks “Konservatiivide vaba sõna” ja Uued Uudised. Meedia olulisuse populismi leviku juures toob välja ka Alar Kilp (2015), nimelt ei piirdu populismi kasvav populaarsus vaid valimise ja erakondadega. Kilp toob välja, et populistlikke sõnumeid edendavad lisaks poliitikutele huvirühmad ja meedia ning üheks populistliku retoorika kasutamise põhjuseks nii poliitikas kui kodanikuühiskonnas on just populismi soodustav kommunikatsioonikeskkond. Samuti toob autor välja, et populistlik retoorika tundub vajalik “eliidi ja kodanikkonna, valitsuse ja kodanikuühiskonna ning huvirühmade omavahelises suhtluses”.

Populistlikud poliitikud kasutavad meediat teadlikult enda sõnumite levitamiseks ära. Meediaväljaanded pannakse vastuolulisse positsiooni, kus skandaalseid sõnumeid kajastades võivad nad seda normaliseerida ja taastoota, kuid kajastamata jätmine võib samuti normaliseerivalt mõjuda, justkui tegemist oleks tavapärase nähtusega, millele ei pea tähelepanu pöörama (Wodak, 2015). Viidatud autor toob välja, et populistlikke poliitikuid intervjuerides antakse neile rohkem ekraaniaega ning kriitiliste intervjuude puhul võivad populistlikud poliitikud võtta ohvrirolli ning sellega publikut manipuleerida. Populistlikud poliitikud suunavad uudistekajastust nii, et sageli jäävad tõsisemad probleemid kajastuseta, sest skandaalsed sõnumid saavad rohkem tähelepanu. Taoline strateegia aitab kaasa põhjendamatu kriisitunnetuse süvendamisele, kus reaalsete probleemide asemel tegeletakse teisejärguliste küsimustega.

Oluliseks märksõnaks on hirmupoliitika, mis populistlikele erakondadele omane on. Traditsiooniline või konservatiivne poliitika ühendatakse agressiivse ja sotsiaalselt välistava retoorikaga (Wodak, 2015), konservatiivne ideoloogia iseenesest vägivaldne ei ole.

2.4 Probleemiseade

Populism on kasvav trend nii Euroopas kui ka Ameerika Ühendriikides. Populistlike erakondade platvormi iseloomustavad demagoogia, vägivaldne retoorika ja vastandumine ning populismi peetakse akadeemias polariseerivaks jõuks. Populismi levik iseloomustab ühiskondlikke protsesse. Populismi peavad mitmed akadeemikud demokraatiat õhnestavaks nähtuseks ning populistlike erakondade kasv näitab sageli ilmajäetust ja usaldamatust ühiskonnas (Saarts, 2020). EKRE valijaist ei usalda kaks kolmandikku ei valitsust ega riigikogu ning pooled ei usalda ka presidendi tegevust (Kivirähk, 2018). See ilmestab asjaolu, et EKRE valijad on samuti riiklike institutsioonide osas umbusalduslikud. Kivirähk (2018) järgi loob EKRE valijate protestimeelsus hea platvormi EKRE edasisele radikaliseerumisele.

Populistlikud erakonnad võimutsevad Euroopa näitel Poolas ja Ungaris. Taoliste erakondade populaarsuse kasv, mis on tugevalt euroskeptilised ja alati rikkuma inimõiguseid, on löök demokraatiale ning sellise trendide osas peavad ettevaatlikud olema nii teised postkommunistlikud demokraatiad kui ka Lääne-Euroopa riigid (Diamond, 2017). Eestis esindab populismi kõige rohkem Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ning arvestades populistlike erakondade kasvutrendi ja kaasnevaid ühiskondlikke protsesse, on populism oluline nähtus, mida analüüsida.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on analüüsida populistlike sõnumeid Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kolmes poliitilises faasis. Poliitilised faasid jaotasin võimupositsiooni põhjal kolmeks:

- I faas - EKRE parlamendivälisel perioodil (01.01.2012 kuni 01.03.2015)
- II faas - EKRE Riigikogu opositsioonis (01.03.2015 kuni 29.04.2019)
- III faas - EKRE Riigikogu koalitsioonis (29.04.2019 kuni 27.01.2021)

Lähtuvalt bakalaureusetöö eesmärgist, seadsin järgmised uurimisküsimused:

- 1) Millise poliitilise faasi puhul esineb kõige enam populistlikke ilminguid?
- 2) Millist populismi ilmingut esineb kõige enam?
- 3) Kuidas muutub EKRE populistlikkus erinevatel võimupositsioonidel?
- 4) Kuidas suhestuvad omavahel populismi ilmingud artikkelitest ja intervjuust?
- 5) Kas ja kuidas suhestub EKRE ise populismi mõistega?

3. METOODIKA

Käesolevas peatükis tutvustan töös kasutatavat meetodikat. Töö valmib kasutades nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid meetodeid. Töö empiiriline osa koosneb kahest kahest osast: meediatekstide analüüsist ja intervjuust Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega.

Meediatekstide analüüsimisel kasutan kontentanalüüsi. Standardiseeritud kontentanalüüs on vanimaid, tuntumaid ja enim kasutatavaid sotsiaalteadusliku tekstianalüüsi meetodeid (Kalmus, 2015). Kontentanalüüs on metodoloogiliste rakendusviiside ja analüüsitehnikate suure variatiivsuse poolest tihti käsitletud pigem uurimisstrateegia kui konkreetseks meetodima (Kalmus, 2015). Standardiseeritud kontentanalüüs ühendab omavahel mingil määral kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed meetodid – selle abil „tõlgitakse“ erinevaid tekste (nt meedia- või õppemeediatekstid, reklaamid, ametlikud dokumendid, sotsiaalmeedia jt) vastava sotsiaalteaduse keelde (Kalmus, 2015). Nii on kontentanalüüs töös meediatekstide analüüsimisel sobiv valik.

Kontentanalüüsi puhul analüüsin artikleid Ekspress Meedia väljaannetest. Analüüsin artikleid, mis on avaldanud EKRE liikmete sõnavõtte. Kaardistan populistlikke ilminguid kolme ajaperioodi jooksul:

- EKRE enne Riigikokku pääsemist ehk parlamendivälisel perioodil (2012-2015)
- EKRE Riigikogu opositsioonis (2015-2019)
- EKRE Riigikogu koalitsioonis (2019-2021)

Populismi mõõtmiseks kasutan kontseptuaalses raamistikus paika pandud populismi ilminguid.

Kvalitatiivset sisuanalüüsi kasutatakse tekstide sisu ja/või kontekstiliste tähenduste uurimiseks, sealjuures keelt kui kommunikatsioonivahendit uuritakse intensiivselt (Laherand, 2008). Tekstilised andmed võivad pärineda näiteks intervjuudest, dokumentidest või meediaväljaannetest (Laherand, 2008). Bakalaureusetöös kasutan kvalitatiivse sisuanalüüsi läbiviimiseks individuaalset poolstruktureeritud intervjuud. Kvalitatiivne sisuanalüüs annab võimaluse uurida teksti sisu ja kontekstilisi tähendusi ning võimaldab keskenduda tekstis

esinevatele peamistele seisukohtadele (Laherand, 2008). Kvalitatiivne sisuanalüüs annab võimaluse uurida nii üldisi seisukohti kui ka harvaesinevaid nähtusi (Kalmus jt, 2015). Poolstruktureeritud intervjuu puhul kasutatakse küll eelnevalt koostatud intervjuukava, ent intervjuu käigus võib muutuda küsimuste järjekord ning võib esitada täpsustavaid küsimusi (Lepik, Harro-Loit jt. 2014). Poolstruktureeritud intervjuu annab võimaluse ka lisakommentaari jaoks.

3.1 Artiklite kogumine ja analüüs

Kontentanalüüsi jaoks kogusin artikleid Delfi otsingumootorist, kus on esindatud Ekspress Meedia väljaanded. Ekspress Meedia on üks Eesti suurimaid uudisteportaale, nii on kajastus esinduslik. Artiklite kogumiseks ja analüüsimiseks panin endale paika vastava juhise. Artiklite otsimiseks kasutasin märksõna “EKRE” ning tulemused olid järjestatud täpsuse alusel. Esmalt kandsin viis analüüsitava populismi ilmingut Exceli tabelisse. Tabelisse lisasin lisaks viiele populismi ilmingule artikli kuupäeva, pealkirja ja lingi artiklile. Käesolevas töös analüüsitakse EKRE liikmete väljaütlemisi, nii nagu neid on tsiteeritud meedias. Töös ei analüüsita kõrvaliste isikute (nt. ajakirjanike) kommentaare EKRE kohta. EKRE parlamendivälisel perioodil oli valimis 28 esimest EKRE väljaütlemisi kajastavat artiklit, sest parlamendivälise faasi vältel ei olnud kajastus piisavalt suur. Nii Riigikogu opositsiooni kui Riigikogu koalitsiooni faasi jaoks kuuluvad valimisse esimesed 100 sobilikku artiklit otsingutulemustes. Kokku analüüsisin 228 artiklit. Kaardistasin artiklis populistlike ilmingute esinemise või puudumise. Populismi ilmingute kaardistamisel lähtusin töö teoreetilises osas välja toodud seletustest ja enda hinnangust. Populismi hinnete tabelid on töö lisades.

Artikleid analüüsid kaardistasin järgmiste ilmingute olemasolu:

- Eliidivastatus
- Rahvakesksus
- Otsedemokraatia
- Kriisitunnetus ja sotsiaalne välistamine
- Lihtne kommunikatsioon

Artikleid analüüsid leidsin vastavad näitajad:

- Mitmes % analüüsi võetud artiklitest esineb vähemalt üks populismi ilming
- Eelmine näitaja iga populismi komponendi kohta eraldi
- Keskmise populismi hinne faasis (st. mitu erinevat populismi komponenti keskmiselt esines artiklis)

Eelnimetatud näitajate järgi analüüsin ja võrdlen omavahel erinevaid poliitilisi faase.

3.2 Intervjuus osaleja ja analüüs

Bakalaureusetöö raames viisin läbi intervjuu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega. Martin Helmega võtsin ühendust e-kirja teel ning e-kirjas tutvustasin talle bakalaureusetöö teemat, eesmärke ja intervjuu käiku. Tõin välja enda positsiooni neutraalse uurijana ning rõhutasin, et töö põhineb akadeemilistel allikatel. Martin Helme esindab erakonna esimehena hästi erakonna vaateid ning suhestumist populismiga, nii otsustasin intervjuu läbi viia ainult temaga, kuigi esialgselt oli plaan teha intervjuu ka teiste Riigikogu liikmetega.

Poolstruktureeritud individuaalintervjuu Martin Helmega viisin läbi 22.04.2021 kell 12.00. Intervjuu kestis pool tundi ning intervjuu käigus esitasin Martin Helmele 16 küsimust, mis lähtusid eelnevalt koostatud intervjuukavast. Küsimuste koostamisel lähtusin teoorias välja toodud populismi ilmingutest. Intervjuu toimus Zoomi keskkonnas videosilla teel. Intervjuu analüüsimiseks kasutasin kvalitatiivset sisuanalüüsi. Transkribeerisin intervjuu veebipõhise TTÜ kõnetuvastusprogrammiga <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/> ning saatsin intervjuu transkriptsiooni intervjuueeritavale. Transkriptsioonis parandasin masinvead.

3.3 Eneserefleksioon

Tagamaks bakalaureusetöö läbipaistvuse, pean oluliseks tuua välja enda suhestumise käesoleva uurimisteamiga. Olen Sotsiaaldemokraatliku erakonna liige ning minu enda poliitilised vaated ja väärtushinnangud vastanduvad enamikule Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna omadest. Mõistan, et selline taust võib tekitada kahtlusi töö objektiivsuses, ent kinnitan, et minu eesmärk on jääda hinnangutevabaks ja neutraalseks uurijaks. Töös ei käsitle ma isiklike arvamusi või tõekspidamisi ning lähtun akadeemilistest allikatest ja akadeemilise töö kirjutamise eetikast. Töö eesmärk ei ole anda hinnanguid EKRE erakonnale või poliitikutele, vaid uurida populismi esinemist.

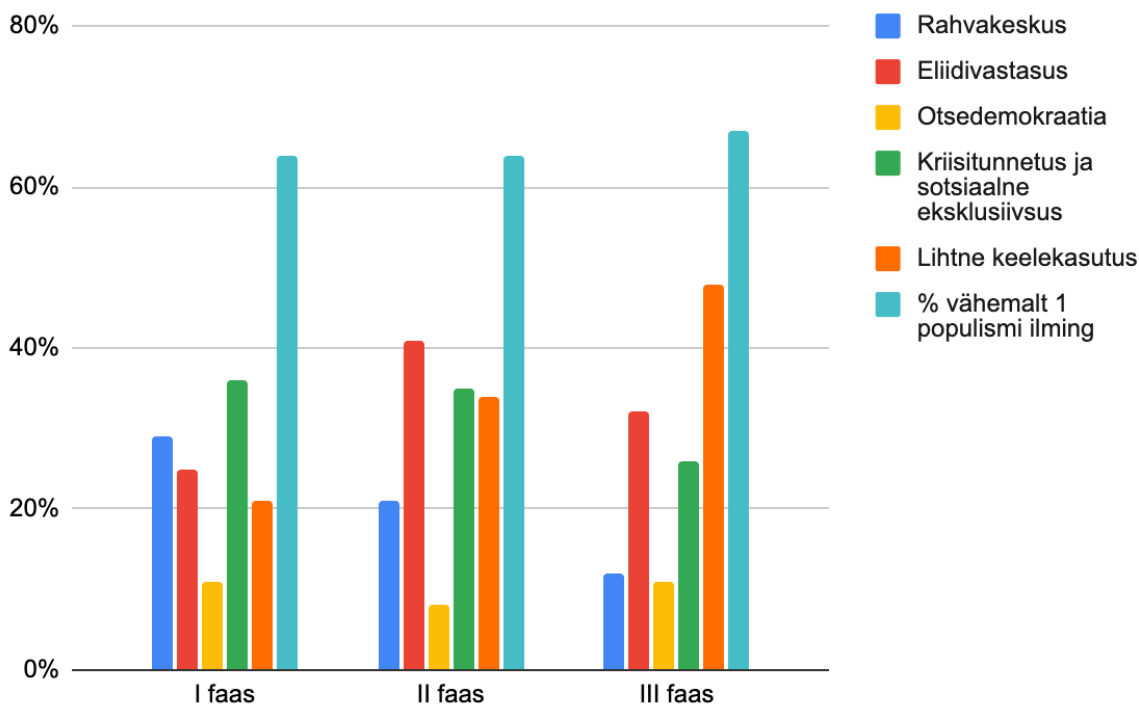
Pean silmas seda, et EKRE ei ole ainuke populistlik erakond Eestis ning populismi ei käsitleta universaalselt negatiivses valguses, st populism ise võib olla samuti neutraalne nähtus. Töös väljatoodud eeldused põhinevad akadeemilistel allikatel ning varasemalt läbi viidud uuringutel populismi kohta. Enda neutraalsest positsioonist uurijana olen teada andnud intervjuus osalejale. Intervjuud läbi viies võtsin endale teadlikult neutraalse uurija positsiooni ning lähtusin sellest intervjuud analüüsid.

Bakalaureusetöö teema valik põhineb minu tugeval huvil populismi vastu. Populism on minu jaoks olnud üks põnevamaid nähtuseid juba umbes kolm aastat ning olen sel teemal kirjutanud kümneid esseesid ja miniuurimusi, seda nii Tartu Ülikoolis kui Mannheimi Ülikoolis õppides. EKREt olen populismi kontekstis uurinud ka varasemalt, kuid lisaks EKREle olen keskendunud näiteks Donald Trumpile, erakonnale Alternatiiv Saksamaale (Alternative für Deutschland), Ungari ja Poola sisepoliitikale, Euroopa Liidu julgeolekule jmt. Populismi kasv ja levik ühiskonnas on minu hinnangul lai ja kompleksne teema, mis muutub aina aktuaalsemaks ja peegeldab mitmeid ühiskonnas toimuvaid protsesse, näiteks polariseerumist, usaldamatust institutsioonide vastu ja desinformatsiooni levikut. Populistlike erakondade kasv mõjutab ja peegeldab tervet ühiskonda. Bakalaureusetöös keskendun just EKREle seetõttu, et erakond esindab Eestis praegu kõige paremini populismi ning tegemist on populaarsust koguva erakonnaga.

4. TULEMUSED

4.1 Populism Eesti Konservatiivses Rahvaerakonnas kolme poliitilise faasi vältel

Käesolevas peatükis esitlen kontentanalüüsi tulemusi. Analüüsisin 228 artiklit Ekspress Meedia väljaannetest ning kaardistasin nendes töö teoreetilises osas välja toodud populismi ilmingud. Populismi ilmingute kaardistamisel lähtusin nii töö teoreetilisest osast kui enda hinnangust. Lisaks populismi ilmingute kaardistamisele valmis töö käigus tsitaatide tabel, kuhu kandsin kõik populistlikud tsitaadid analüüsitud artiklitest. Kontentanalüüsi tulemuste esitamisel tõin illustreerimiseks välja mõned populistlikud tsitaadid.

Joonis 1. Populismi ilmingute esinemine artiklites kolme faasi vältel

4.1.2 Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna parlamendiväline faas

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna parlamendivälist faasi uurin ajavahemikus 01.01.2012 kuni 01.03.2015 ehk 2015. aasta Riigikogu valimiseni ning käesolevas peatükis näitan meediakajastuste põhjal vastava ajaperioodi populistlikke ilminguid. Analüüsisin populismi

ilminguid 28 artiklis. Joonisel 1 on näha populismi ilmingute esinemine parlamendivälises faasis. Jooniselt selgub, et enim esines parlamendivälisel perioodil kriisitunnetuse ilmingut. Kriisi ilming esines 35.70% artiklitest, järgmisena oli kõige levinum rahvakesksus (28.60%) ning kolmas kõige sagedasem ilming oli eliidivastatus (25%). Vähemalt üks populismi ilming esines 64.3% artiklitest ning keskmiselt oli ühes artiklis 1.2 populismi ilmingut. Kõige vähem esines parlamendivälisel perioodil otsedemokraatia ilmingut, see oli esindatud vaid 10.70% artiklitest.

Läbivaks ilminguks populistlike erakondade puhul on eliidivastatus. Eliidivastastust leidub paljuski Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna poliitikute väljaütlemistest. Eliidina käsitlevad EKRE poliitikud võimul olevaid parteisid ja poliitiku, Euroopa Liitu/Brüsselit, aga ka ideoloogiat üldiselt (liberalism, vasakpoolsus), mõttemustreid ja eliidi valijat või toetajat. Eliidiks võivad olla lihtsalt *mainstream* erakonnad. Seda kuvandit kasutas EKRE eriti esimeses poliitilises faasis, rõhutades endale kui uuele tulijale. Eliidivastatus tuleb eriti hästi esile valimiseelsel perioodil, nii näiteks on EKRE poliitik Martin Helme toonud eliidina välja Keskerakonna ja sotsiaaldemokraatide võimuliidu ning rõhutab selle vasakpoolse koalitsiooni ohtu Eesti majandusele ja rahvuslikule omakultuurile. Eliidi puhul rõhutab Helme suutmatust riiki juhtida ning peab eliidi-erakondasid radikaalseteks ja probleeme süvendavateks.

“Veelgi murelikumaks tegev, kui vahevalitsuse suutmatust riigitiüri kindla käega hoida, on aga väljavaade, et peale valimisi tuleb Eestis võimule koalitsioon, mis asub ellu viima radikaalset ja Eesti probleeme veelgi süvendavat poliitikat. Peame siinkohal silmas võimalust vasakpoolsete parteide – Keskerakonna ja sotsiaaldemokraatide võimuliiduks, mis kujutab endast ohtu nii Eesti majanduse arenguvõimele kui ka eesti rahvusliku omakultuuri püsimisele.” (Martin Helme, 25.01.2015)

Esineda võib mitu populistlikku ilmingut korraga. Nii näiteks on eliidivastatus tihti seotud kriisitunnetuse, sotsiaalse välistamise ja rahva nimel kõnelemisega. Kriisitunnetus on tihedalt seotud sotsiaalse välistamisega, seda näiteks erinevate sotsiaalsete gruppide suhtes nagu immigrandid, seksuaalvähemused, rahvusvähemused jms. Sotsiaalse välistamise näiteks võib olla kooseluseadus, mille vastu on EKRE esimesest faasist saati võidelnud. Kooseluseadust käsitleb Martin Helme rahvale vastumeelse ning pealesurutud seadusena. Helme peab

kooseluseadust üheks põhjuseks, miks “kartellierakonnad” toetajaid kaotavad ning seetõttu stabiilset valitsust moodustada ei suuda.

“Oleme arvamusel, et oma seniste ränkade valitsemisvigade ja rahva suhtes välja näidatud upsakuse tõttu – näiteks kooseluseaduse küsimuses – on paljude valijate toetuse kaotanud kartellierakonnad võimetud saavutama piisavat mandaati stabiilse valitsuse moodustamiseks, ning vajavad paratamatult laiemat kandepinda.” (Martin Helme, 25.01.2015)

“Peame Eesti julgeolekut ohustavaks arenguks immigratsioonipoliitika nihkumist Brüsselisse. Eesti demograafiline olukord ei võimalda massilist sisserännet ükskõik millisest ilmakaarest. Immigratsioon peab kindlalt püsima rahvusriikide pädevuses.” (EKRE, 23.04.2014)

Lihtsat kommunikatsiooni esindavad metafooridega illustreeritud laused ja lihtsad loosungid. Kommunikatsioonistiili kasutatakse rahulolematuse edasi andmiseks näiteks kooseluseaduse või valitseva eliidi suhtes. Kriisitunnetust antakse samuti edasi lihtsa keelekasutuse kaudu, nii defineerib Martin Helme tänapäeva Euroopa väärtusi “habemega naiste” ja muu taolise kaudu. “Habemega naiste” all peab Helme ilmselt silmas mittebinaarse sooidentiteediga või androgüünseid inimesi, keda Eesti ühiskonda õõnestavateks inimesteks peetakse – lihtsa kommunikatsiooniga annavad populistlikud erakonnad edasi sotsiaalselt välistavaid ja eliidivastseid sõnumeid.

“Kui siga tuleb tappa, siis siga tuleb tappa. Kui on vaja puhastust selleks, et linn ja riik saaks edasi minna, siis tuleb teha puhastus. Ja nii lihtne see ongi.” (Mart Helme, 2.10.2013)

Vaenulikku suhtumist seksuaalvähemuste vastu illustreerib näiteks loosung, mis kutsub üles kooseluseadusele tuld andma. Vägivallale õhutavaid sõnumeid antakse lisaks loosungitele edasi metafooride kaudu.

“Tuld kooselu seaduse pihta” (EKRE, 7.01.2015)

“Kui vanasti seisnes euroopalikkus Rooma õigusel, Kreeka hellenite kultuuril ja ristiusul, siis tänapäeval on Euroopa väärtuste ikooniks habemega naised ja kõik muu sarnane. See on vale suund, kuhu liikuda, ja see ei lõpe hästi.” (Martin Helme, 17.11.2014)

4.1.3 Eesti Konservatiivse Rahvaerakond Riigikogu opositsioonis

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna Riigikogu ehk II faasi uurin alates 01.03.2015, mil toimusid 2015. aasta Riigikogu valimised, kuni 29.04.2019, mil nimetati ametisse Jüri Ratase II valitsus. Riigikogu opositsioonis faasis analüüsisin populismi ilminguid 100 artiklis. Joonisel 1 on näha, et kõige enam esines II poliitilises faasis eliidivastastasuse ilmingut, mis oli esindatud 41% analüüsitud artiklist. Järgmisena esinesid kõige tihedamini pea võrdselt kriisitunnetuse ja lihtsa kommunikatsiooni ilmingud, vastavalt 35% ja 34%. Kõige vähem esines sarnaselt esimese faasiga otsedemokraatia ilmingut, teises faasis hõlmas otsedemokraatiat vaid 8% artiklitest. Võrreldes parlamendivälise faasiga oli märgatav muutus eliidivastastasuse ilmingul, mida esineb Riigikogu opositsiooni faasis 16% võrra rohkem. Vähemalt üks populismi ilming oli esindatud 64% artiklites ning keskmiselt esines ühes artiklis 1.4 populismi ilmingut. Üldine populismi skoor on I ja II faasil üsna sarnane, ent muudatusi on näha ilminguid eraldi vaadeldes.

Eliidina kujutati Riigikogus olles nii vastasleeri liberaalset või vasakliberaalset ideoloogiat, Euroopa Liitu ja selle institutsioone, koalitsioonierakondi kui ka näiteks presidenti. President Kersti Kaljulaidi kritiseeritakse EKRE poliitikute poolt näiteks selle osas, et too üritab EKREle metafoorilist suukorvi pähe tõmmata sooviga muuta nende retoorikat. Jätkuvalt ollakse skeptilised Euroopa Liidu suhtes, sealjuures kujutatakse Eestit Euroopa Liidule vastanduva väikeriigina, mida Euroopa Liit erakonna sõnul ohustab. Lisaks viidatakse EKRE vastastele infooperatsioonidele, mida nende euroskeptilise suhtumise tõttu läbi viiakse.

“Me ei lase ennast heidutada kellelgi, olgu see president või keegi teine-kolmas-neljas-viies, et meile nii-öelda suukorvi pähe tõmmata. Et me hakkaksime oma retoorikat jälgima. Meie retoorika on väga sirgjooneline. Me seisame Eesti eest.” (Mart Helme, 28.04.2019)

“Euroopa Liit vangub kahel jalal. Euroopa Liidu juhtorganid ja luureorganid on väga mures, et kusagilt võib tulla veel üks riik, kasvõi väikeriik, kus Euroopa Liidule otsustatakse selg pöörata.

Seetõttu on löögi all kõik erakonnad ja poliitikud, kes on kriitilised seesuguse Euroopa Liidu suhtes nagu praegu, mis pürib tsentraliseerituse ja föderaliseerumise poole. Meie kvalifitseerume just eurokriitilise jõuna ja seetõttu suunatakse meievastaseid infooperatsioone kahtlemata ka väljastpoolt Eestit” (Mart Helme, 25.03.2017)

Paljuski kritiseeritakse Reformierakonda, mis on samuti osaks eliidist, mille vastu EKRE võitleb. Reformierakonda seostatakse EKRE poolt näiteks näilise immigratsioonikriisi Eestisse toomisega. EKRE rõhutab enda olulisust võitlusel nii-öelda valitseva eliidiga. Olulisel kohal on alusetu kriisitunnetuse süvendamine, nii toob EKRE toonane esimees välja, et just EKRE vastutab selle eest, et Eestisse pagulaskriis ei jõuaks, vastasel juhul saaks “Eestist multikultuuralne immigrantidest üleuputatud geograafiline mõiste”. Immigratsiooniteemal oli 2018. aastal aktuaalne rännet reguleeriv Marrakechi lepe, mille vastu erakond allkirju kogus. Eliidina kujutatakse lisaks Euroopa Liidu institutsioonidele ja Eesti erakondadele näiteks süvariiki. Süvariigi mõistet kasutab EKRE sageli, tegemist on “inimeste koguga, tavaliselt mõjuvõimsad valitsusasutuste või sõjaväe liikmed, kes arvatakse olevat seotud salajase manipuleerimise või valitsuse poliitika kontrollimisega” (ERR, 2020).

“Sest meie oleme need, kes on sundinud Reformierakonna vingerdama, valetama ja võltsima igasuguste ministrite kohtumistel ja Euroopa Ülemkogudel arutatut, sest meie oleme selle meelsuse eestkõnelejad, kujundajad ja organisaatorid, mis ei soovi näha Eestit multikultuuralse immigrantidest üleuputatud geograafilise mõistena.” (Mart Helme, 05.12.2015)

“Nad [reformierakond] on praegu koalitsiooni moodustavate erakondade taga. Kui meie asi untsu aetakse, meie viskame tiku püssirohutünni....Siis ükski süvariik ega Euroopa Komisjon ei hoia ära, see plahvatus tuleb!” (Helmed, 25.03.2019)

“Edaspidi saavad kõik vasakpoolsed ja globalistid hakata oma nõudmistes toetuma Marrakechi leppele. Meie riigi allkiri sellel lepingul oleks samm Eesti rahvusriikluse laialisaatmise suunas.” (EKRE, 12.11.2018)

Immigratsiooniteemal esines EKRE erinevate loosungitega. Kui parlamendivälises faasis tuli Martin Helme välja immigratsioonivastase loosungiga “Kui on must, näita ust!”, siis 2016. aastal märkis Mart Helme, et “Meie kvoot on 0!” Taolised loosungid ilmestavad erakonna üldist immigratsioonivastast poliitikat neile omaseks saanud poliitilise stiiliga.

“Ahah, nüüd hakkab siis propagandariinak! Meie kvoot on 0!” (Mart Helme, 19.03.2016)

Nagu eelnevalt mainitud, on olulisel kohal ideoloogiline vastasseis. Nii näiteks toob EKRE Riigikogus viibides välja “soo- ja homoideoloogia propageerimise”, “vasakpoolse radikaalfeministliku doktriini elluviimise” ja “läänest tuleva vasakpoolse, liberaalse mõtteviisi, mille eesmärk on teha maailmast juurteta tarbimisühiskond”. Sellised väljaütlemised esindavad kriisitunnetuse ilmingut, nii luuakse mõttevooludest või ideoloogiatest vaenlase kontseptsioon, mis eestlust ja rahvusriiklust populistliku erakonna arvates ohustab, olgugi, et oht ei pruugi reaalne olla. Taoline kriisitunnetuse süvendamine on omane hirmupoliitikale. Sellist hinnanguliselt ohtlikku ideoloogiat kandis EKRE poliitikute arvates näiteks teater NO99, mille kohta öeldi, et asutus “tegeleb kultuuritootmise asemel vasakradikaalse propagandaga, mille vajalikkus ja esteetiline tase Eesti maksumaksjale on raskesti põhjendatav.” Vaateid või arvamusi, mis ei vasta rahvuskonservatiivide omadele, peetakse EKRE sõnumites sageli propagandaks.

“Rahvas ei ole kunagi heaks kiitnud soo- ja homoideloogia propageerimist, levitamist ja juurutamist haridussüsteemis ja ühiskonnas. See hullus tuleb peatada. Jätke lapsed rahule! Lõhestades ühiskonda ja suurendades vastandumist, mõjub konventsioon nagu homoseaduski lõõgina demokraatlikule ühiskonnale ja selle sidususele. Inimesed kogevad sundperverssusi, mida neile peale sunnitakse riigi sunnina” (EKRE, 20.09.2017)

EKRE kritiseeris tugevalt Istanbuli konventsiooni, mis võeti vastu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise jaoks (Riigi Teataja, 2019). Konventsioon mõistab hukka igasuguse naistevastase vägivalla, EKRE tõlgendab seda aga ohuna Eesti ühiskonnale, pidades seda ohtlikuks traditsioonilisele perekonnale. Siinkohal on taas tegemist põhjendamatu kriisinarratiivi rõhutamisega.

“Miks see EKREle aga ei passi on, et paraku upuvad Istanbuli konventsioonis olevad kasulikud terad sõkaldesse. Konventsiooniga püütakse läbi rahvusvaheliste konventsioonide ja lepingute ellu viia vasakpoolset radiaalfeministlikku doktriini ja sellega me paraku nõus olla ei saa” (EKRE, 13.05.2016)

“Ühelt poolt sama läänest tulev massikultuur, vasakpoolne, liberaalne mõtteviis, mille lõppeesmärgiks on teha maailmast juurtetu tarbimisühiskond. Teiselt poolt meie demograafilised probleemid, mis algavad sellest peale, et meil on praegu ajaloo kõige madalam eestlaste osakaal oma kodumaal.” (Ruuben Kaalep, 29.05.2016)

Lihtsat keelekasutust illustreerivad nii erinevad loosungid või loosungina mõjuvad laused, mida kasutatakse enda seisukohtade edasi andmiseks. Lisaks loosungitele kasutavad EKRE poliitikud üldiselt omanäolist kommunikatsioonistiili. Nii näiteks kutsus Mart Helme valitsuse juhtivpartei liikmeid “homoaktivistideks” ja “homoteerulli juhtideks”. “Homoteerulli” kontseptsiooni kasutati kooseluseaduse vastases võitluses kriisitunnetuse tekitamiseks.

“Möödunud nädalal moodustasime riigikogus toetusgrupi traditsioonilise perekonna kaitseks. Sümptomaatiliselt püüdsid grupi moodustamist takistada valitsuse juhtivpartei homoaktivistid. ... Homoteerulli juhid peavad arvestama, et nad ei sõida kooseluseaduse rakendusakte läbi surudes üle mitte Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna seitsmest vaprast, vaid rahva enamusest. Ja varem või hiljem karistab rahvas neid selle eest. Sest rahvas ei lepi iialgi normaalsuse kuulutamise ebanormaalsuseks ja mehest, naisest ning lastest koosneva perekonna kuulutamise seksistlikuks igandiks. Me ei nõustu Eesti muutmisega dekadentlikuks ja degenerereerunud ühiskonnaks, sest ajaloos pole ükski niisugune ühiskond elujõuliseks osutunud.” (Mart Helme, 25.04.2015)

EKRE keelekasutust ilmestavad väljaütlemised, mis on sageli vähemusgruppide suunal solvavad. Lisaks seksuaalvähemustele on EKRE poliitikud olnud kriitilised mustanahaliste suhtes, nii näiteks kirjeldas Mart Helme enda kogemust õppejõuna mustanahalistega järgmiselt:

“Tallinnas on plahvatuslikult kasvanud neegrite hulk,” rääkis Helme umbes poolesajale kuulajale. Järgnes lugu, mida Helme kõnekoosolekul tihti näiteks toob – kuidas ta pidi ülikoolis õppejõuna mustanahalisi õpetama. „Kuulake, see on täispuit,” koputas Helme kõrtsilauale. „Aga kui neile vastu pead koputada, siis see on õõnespuit!” (Mart Helme, 01.06.2018)

Rahvakesksus on ka EKRE Riigikogu opositsiooni faasis olulisel kohal ning põimub mitmete teemadega. Rahva eest kõneletakse näiteks kooseluseadust puudutavas diskussioonis, kus seadust peetakse rahva tahtest üle sõitmiseks. Erakond peab rahvast enda peamiseks jõuks ning kujutab ennast rahva esindajana ja huvide kaitsjana. Rahvas seatakse mõneti märtripostitsioonile ning rõhutatakse seda, et rahva huvidega ei arvestata piisavalt. Lisaks rahva eest kõnelemisele suheldakse rahvaga otse erinevate loosungite kaudu.

“Meie jõud seisneb selles, et oleme rahvaga ühel poolel” (Martin Helme, 25.04.2015)

“Kohtunikud on viimastel aastatel aina jultunumalt rünnanud võimude lahususe põhimõtet, võttes endale parlamendi rolli, kehtestades või tühistades seadusi oma poliitilise suva järgi ning eirates rahva arvamust ja kehtivat õiguskorda” (EKRE, 01.06.2018)

“Rahvas ei ole rumal, ei maksa inimeste tervet mõistust alahinnata. Neist asjadest peaks aga suutma rääkida ilma propagandistliku ajupesu, mahatampimiseta, väljamõeldud süüdistusteta. Kuid ilmselgelt on liiga paljudel liiga palju kaotada ning terve mõistuse asemel prevaleerib avalikkuses vaid hüsteeria, paanika ning vanast ja äraelanust kinnihoidmine.” (Helle-Moonika Helme)

“Eesti rahvas ärka üles, seisa enda eest! Sõbrad, viige siit saalist see sõnum üle kogu maa! On aeg!” (Mart Helme, 25.04.2015)

4.1.4 Eesti Konservatiivne Rahvaerakond Riigikogu koalitsioonis

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna III faasi ehk EKREt Eesti Vabariigi Valitsuses uurisin ajavahemikul 29.04.2019, mil nimetati ametisse Jüri Ratase II valitsus kuni 27.01.2021, mil nimetati pärast peaminister Jüri Ratase tagasiastumist (13.01.2021) ametisse uus valitsus.

Riigikogu koalitsiooni faasis analüüsisin populismi ilminguid 100 artiklis. Joonis 1 näitab populismi ilmingute esinemist artiklites ka III poliitilises faasis. Kõige enam esines valitsuses olles lihtsa kommunikatsiooni ilmingut (48%). Järgmisena esines kõige rohkem eliidivastasust (32%) ja kriisitunnetuse ilmingut (26%). Kõige vähem esines ka III poliitilises faasis otsedemokraatia ilmingut, seda esines 11% artiklitest. Vähemalt üks populismi ilming oli esindatud 67% artiklitest, keskmiselt oli ühes artiklis 1.32 populismi ilmingut. Valitsuses viibides olid märgatavalt vähenenud eliidivastasuse, aga ka kriisitunnetuse ilmingud. Võrreldes esimese ja teise poliitilise faasiga on valitsuses olles kõige rohkem esindatud lihtsa kommunikatsiooni ilming.

Eliidivastasust mõjutab kolmandas poliitilises faasis ilmselt suuresti faktor, et EKRE ise on valitsuses, seega kuulub nüüd ise valitseva eliidi hulka. Küll aga kritiseeriti eliiti uuesti pärast Jüri Ratase tagasiastumist. Sarnaselt eelmiste poliitiliste faasidega on aktuaalseteks temadeks samasooliste abielud, kooseluseadus, immigratsioon, euroskeptism ja üldine vastandumine ja kriisitunnetus seoses vastasleeri ideoloogiatega nagu vasakliberaalsus või feminism, mis EKREt nende hinnangul erinevatel viisidel ohustada üritavad. Hoolimata sellest, et EKRE on valitsuses, toob Henn Põlluaas välja, et äärmusliberaalid soovivad endiselt EKREt vaenata, sest on raevunud võimust ilma jäämise tõttu.

“Seakisa on õige termin iseloomustamiseks ekre-vaenulikku valede, laimu ja demagoogiaga ülesköetud hüsteeriat, millega kogu meie avalik ruum on üle ujutatud.” (Henn Põlluaas, 12.05.2019)

“Peale viimaseid valimisi on võimust ilma jäämisest raevunud äärmusliberaalid nii paremalt kui vasakult vallandanud enneolematu EKRE-vastase vaenukampaania. Selle näol on tegemist aga mitte pelgalt poliitilise, vaid eeskätt konfliktiga traditsiooniliste euroopalike ja uute äärmusliberaalsete väärtuste vahel. Me näeme seda terves Euroopas.” (Henn Põlluaas, 12.05.2019)

Eurosaadik Jaak Madison toob välja enda eesmärgi olla osa Euroopa Parlamendi tegevuse peatamisel. Euroopa Liitu kujutatakse sarnaselt eelnevatele faasidele ohuna rahvusriikidele. Ohtu kujutab Euroopa Liidu üldine liberaalne ideoloogia ning Liit seab ohtu Eesti suveräänsuse.

“Kui midagigi jääb Euroopa Parlamendis tegemata või otsustamata järgmise viie aasta jooksul, siis oleks see juba suur võit, sest mida vähem Euroopa Parlament endale võimu koondab, seda parem on liikmesriikidele,” sõnas ta. “Mulle pigem meeldiks olla kasvõi üks väikene lüli Trooja hobuses sees, kes natukenegi aitaks kaasa sellele Euroopa Parlamendi tegevuse peatamisele” (Jaak Madison, 20.07.2019)

Valitsuses olles on samuti läbivalt päevakorras vastandumine. Nii näiteks kutsuti vastukaaluks seksuaalvähemustest rääkivale noorteüritusele EKRE liikmeid kaitsma heteroperekonda. Seksuaalvähemusi puudutavates väljaütlemistes on samuti olulisel kohal kriisinarratiiv – rõhutatakse, kuidas heteroperekonda kaitsma minnes kaitstakse isamaad.

“Kutsun sind, hea heterost mõttekaaslane, üles samal ajal tulema, kaitsma ja presenteerima heteroperekonna väärtusi ja tõekspidamisi selle sama maja juurde alates 17.30-st samal päeval. Võta kaasa oma kaaslane ja teie ühisest armastusest sündinud vili (või viljad). Tule ja aita kaitsta meie isamaad ja meie tõekspidamisi!” (EKRE, 01.11.2019)

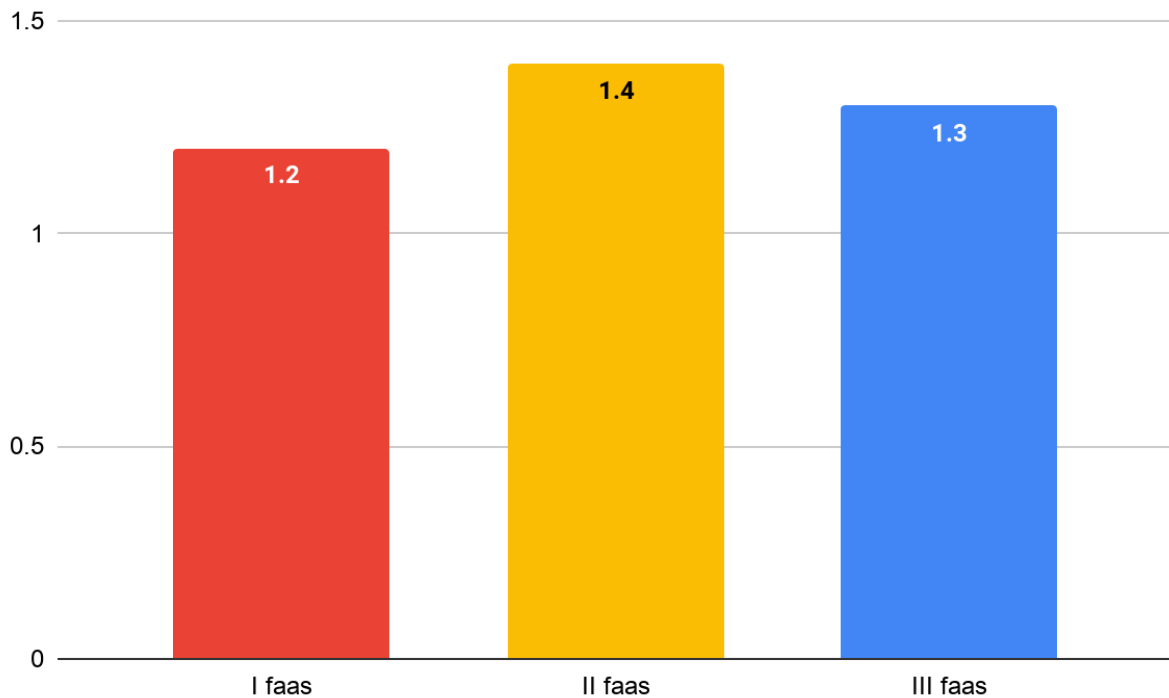
Lihtsat kommunikatsiooni esindavad sarnased teemad nagu I ja II poliitilises faasis – loosungid, mis rõhutavad kriisitunnetuse suurendamisele ja on tihti suunatud mõnele sotsiaalsele grupile või ideoloogiale. Lihtne kommunikatsioon ilmnis kõige rohkem just koalitsioonis viibides, üheks näiteks oli EKRE liikmete OK märki näitamine, mille algatas Ruuben Kaalep. OK märki tõlgendatakse valge ülemvõimu sümbolina ning Kaalepi seost natsismiga on varasemalt meedias lahatud (Salu, 2019). Märki tõlgendas EKRE ise “hea tuju märgina” ning Martin Helme pidas süüdistusi tsensuuriks. Toetuseks Kaalepile näitasid mitmed teised EKRE liikmed käemärki. Agressiivse tooniga keelekasutusest annavad märku väljendid nagu “tõmmake uttu, tondid!” või kirjeldus, kuidas Helme nautis olukorda, kus “vasakpoolsed vihas lämbusid”.

“Toon teile näite, mida näete, kui guugeldate mind. Näete, et ma näitan rassistlikke märke kogu aeg. Tegelikult on lugu selles, et üks meie noori näitas ametisse vannutamise tseremoonial OK märki. Aga seal otsustati kohe, et see on rassistlik ja valgete ülemvõimu märk ... Kohe hakati nõudma vabandust ja parlamendist lahkumist, mille peale ütlesin, et tõmmake uttu, tondid. Kui keegi ütleb, et ma ei tohi OK märki, siis ainus mõistlik reaktsioon on sellele seda näidata iga päev, kahe käega. (aplauus - toim) Jah, tõega, tõmmake uttu, tondid! ... Seda ma ka tegin, partei esimees tegi. Ja meie jaoks oli äärmiselt mõnus vaadata vasakpoolsete spasme, mille nad said oma vihas ja vihkamises meie vastu. Ma lihtsalt nautisin seda, kuidas nad lämbusid oma vihas.”
(Martin Helme, 06.12.2019)

Lisaks Euroopa Liidule ja Reformierakonnale osutas EKRE kriitikat Tallinna Ülikooli suunal, kus nimetas Tallinna Ülikooli “hobusevargaid koolitavaks propaganda asutuseks”.

“Aga mitte selleks, et täiesti olematu teadusliku tasemega, täiesti ilmselgelt propaganda asutuseks muutunud Tallinna ülikooli nuumata hobusevaraste koolitamiseks. See ei ole raha, mis väärrib teadusesse paigutamist.” (Mart Helme, 01.07.2019)

Rünnakut Tallinna Ülikooli vastu iseloomustab eliidivastatus – Mart Helme pidas Tallinna Ülikooli propaganda asutuseks. Nii ollakse vastu akadeemilisele keskkonnale, mis ei esinda rahvuskonservatiivseid vaateid.

Joonis 2. Keskmiselt populismi tunnuseid artiklis

Joonisel 2 on välja toodud keskmine populismi ilmingute arv artiklites. Keskmiselt oli ühes artiklis kõige rohkem populismi ilminguid II poliitilises faasis ehk EKRE Riigikogu opositsiooni perioodi vältel.

4.2 Intervjuu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega

Käesolevas peatükis esitlen Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega läbiviidud intervjuu tulemusi. Martin Helme on erakonna esimees aastast 2020. Intervjuu küsimused jaotan viieks teemaplokiks vastavalt teoreetilises osas paika pandud populismi ilmingutele.

4.2.1 Rahvakesksus ja ühtse rahva mentaliteet

Populistlikud erakonnad rõhutavad enda programmides ja väljaütlemistes tihti rahvale keskendumist ning rahvast käsitletakse tihti homogeense massina. EKRE kõnetab Helme sõnul

enda poliitikatega eelkõige neid inimesi, kellele sobivad erakonna maailmavaatelised või väärtuspõhised seisukohad ehk laias laastus konservatiivid ja rahvuslased. Nii on “rahvaks”, keda EKRE esile seab ja kelle eest kõneleb siiski konservatiivne elanikkond, mida laiendatakse programmides Eesti elanikkonnale. Sotsiaaldemograafiliselt kõnetab EKRE Martin Helme sõnul eelkõige maa ja väikelinna elanikke, pigem keskkealist ja vanemaealist valijaskonda. Lisaks toob Martin Helme välja, et nende toetajate hulka kuuluvad ka need inimesed, kelle sissetulek pole kõige kõrgem. 2019. aasta Turu-uuringute küsitlusest selgub, et EKRE toetajate sekka kuulub rohkem mehi, keskharidust mitte omavaid inimesi ja valijaid Kesk-Eesti regioonist, lisaks on neil palju maaelanikest toetajaid. Turu-uuringute küsitlusest (2019) tuli välja ka asjaolu, et EKRE on kõige populaarsem kõige nooremas vanusegrupis. Populistlikud erakonnad kasutavad meediaplatforme, et mõjutada nooremat elanikkonda, sest noored on kergemini manipuleeritavad (Ranieri, 2016).

“See ei ole pigem taotluslik, vaid see lihtsalt nii on, et me räägime siis pigem maa ja väikelinna elanikest. Pigem siis keskealisest ja vanemaealisest valijaskonnast ja pigem nendest inimestest, kellel, ütleme siis, ei ole mitte kõige kõrgema sissetuleku ots, me ei ole ka kõige madalama sissetuleku otsas, ma arvan, et selline Eesti keskmine, et noh, et kui me nüüd vaatame, mis on meie valija toetusnumbrid ja kui vaatame siis palju neid inimesi on, keda ma praegu kirjeldasin, ma arvan, veel kasvuruumi.” (Martin Helme)

Rahva huvide esindamise osas toob Helme välja, et Eesti poliitiline maastik on üldiselt päris dünaamiline ning teemade esindus on pluralistlik. Samas toob Helme välja, et see on just EKRE saavutus, et mingeid tabuteemasid poliitikas praktiliselt ei ole või on väga vähe. Küll aga on Eesti poliitikas teemasid, millega tegeletakse Helme arvates liiga vähe. Üheks näiteks on regionaalpoliitiline tasakaalustamatus. Kõige olulisemad teemad Eestis üldse on Helme sõnul iive ning sisse- ja väljaränne, kokkuvõtvalt demograafilised teemad, nendele aga ei pöörata erakonna esimehe sõnul piisavalt tähelepanu. Lisaks ei ole Helme sõnul piisavalt fookuses kodumaise väikeettevõtluse kaitsmine. Lisaks toob Helme välja, et haridusteedest räägitakse küll palju, kuid väga kitsas võtmes, seetõttu ei leia mitmed haridusvaldkonna probleemid lahendust. Haridusvaldkonnas on EKRE varasemalt võidelnud “homopropaganda” vastu koolides, mis seisnes selles, et perekonda peaks EKRE arvates koolides käsitlema vaid

heteropaaride näol (Tiks, 2018). Teise teemana on EKRE sõna võtnud näiteks venekeelse hariduse teemal, mida soovitakse kaotada (Koorits, 2019).

“Ma arvan, et Eesti poliitiline maastik üleüldiselt on päris dünaamiline ja seal noh, ütleme teemale üldiselt käivad läbi päris päris hästi, et neid nagu... Ja see on üks osa meie, ma arvan olulisest nagu tulemusest või saavutusest, et neid tabuteemasid praktiliselt ei ole või on väga vähe.” (Martin Helme)

“Kuigi haridusteemast räägitakse palju, siis sellest harimisteemast nagu räägitakse väga kitsas võtmes ja seetõttu tegelikult väga suur hulk haridusvaldkonna probleeme ei leia üldse kajastamist, käsitlemist ega selle tõttu siis ka mitte lahendamist” (Martin Helme)

Valitsuses olles ei saanud EKRE esindada kõiki neid rahva huve, mida algselt soovinud oleks. Sellele, millega valitsus tegeleb, panevad suure raamistiku ministrikohad – tegeleda saab põhimõtteliselt ainult sellega, mida katavad omaenda erakonna ministrid. Helme toob välja, et väga vähe sai tegeleda näiteks riigikaitse, välispoliitika või sotsiaalvaldkonnaga. Üldiselt tegeleti majandus- ja rahandusvaldkonnaga, sisejulgeolekuga (muuhulgas immigratsioon) ja regionaalteemadega, viimast peamiselt põllumajanduslikus mõttes. Helme toob välja majandusteemade fookuse ettevõtlusministrilt ja keskkonnaministrilt, keskkonnateemasid käsitleti nii, et peeti silmas ka majanduslikku aspekti. Kokkuvõtvalt esindas EKRE valitsuses olles enim elujärgiga seotud teemasid, selle alla kuulub immigratsioon, eriti võõrtööjõu temaatika – selle toob Helme samuti elujärje küsimusena välja. EKRE immigratsioonipoliitikat ilmestab näiteks soov lõpetada Ukraina tööjõu kasutamine Eestis. Valitsuses olles oleks EKRE soovinud tegeleda rohkem väärtusküsimustega.

“Ja tuleb öelda, et kui vähesed erandid välja arvata nagu oli meil siis see abielureferendum või siis homoühingute rahastamise teemad, et siis me tegelikult väärtusküsimustega saime selles valitsus vähe tegeleda, oleks tegelikult tahtnud rohkem tegeleda.” (Martin Helme)

Väärtusküsimustena toob Helme välja “homoühingute” rahastamise ja abielureferendumi, millele tugevalt vastu oldi. “Homoühinguna” peab Helme silmas Eesti LGBT Ühingut, mis on LGBT+

(lesbi, gei, bi, trans ja muu seksuaal- ja sooidentiteediga) inimeste ja nende lähedaste heaks töötav MTÜ (LGBT, 2021). Siin tuleb esile sotsiaalselt välistav suhtumine, kus diskrimineeritakse seksuaalvähemusi.

4.2.2 Eliidivastusus

EKRE käsitleb eliidina kõiki erakondasid, mis ei jaga EKREga sama ideoloogiat. Helme ütleb, et Eestis eksisteerib samuti eliit ning see eliit on Eestis võimul. Pärast EKRE poliitikasse sisenemist ei ole see eliit Helme hinnangul aga nii monoliitne või ühesugune, Helme näeb EKREt poliitilise eliidi õõnestajana. Eliiti iseloomustab Helme peaaegu sarnaste vaadetega inimeste koondumisega kõikidele juhtivatele ametikohtadele mitte ainult poliitikas, vaid ka avalikus sektoris. Helme toob välja, et eliidi olemasolu tingib üldise vastuseisu EKRE tegevusele.

“Selline äravahetamiseni sarnaste vaadetega inimeste koondumine kõikidele juhtivatele ametikohtadele (...) on sisuliselt reaalsus ja sisuliselt probleem. Sellest, ma arvan, on tingitud ka selline väga raevukas vastasseis kogu meie tegevusele, et nähakse meid kui ikkagi mingisugust sellist seltskonda, kes lammutab ära väljakujunenud elukorraldust, mida peetakse iseenesestmõistetavaks meie kõrgemate ametnike poolt ja ka siis selles poliitilises konnatiigis välja kujunenud inimeste poolt. Ja sellel eliidil on tõsiseid raskusi ühiskonna protsesside ja tegeliku mõistmisega, see võõrandumine on ikka väga-väga-väga suur. Et noh, elevandiluu torni mentaliteet on tohutu.” (Martin Helme)

Eliidi moodustavad Helme sõnul Eestis need inimesed, kes on viimased paarkümmend aastat olnud avalikus sektoris erinevates ametikohtades, vaheldumisi poliitilistel ja ametnike ametikohtadel. Eliiti iseloomustab Martin Helme onupojapoliitikaga. Lisaks arvab Helme, et eliit on seadnud ühiskonnas veendumused, mida muuta ei tohi, mille tulemuseks on stagneerumise ja etableerumise fenomen. EKRE ise end eliidi hulka ei arvesta, neid eristab Helme sõnul see, et neil ei ole inimesi, kes oleks pikalt nii-öelda süsteemis sees olnud. Lisaks ei ole kokkuleppeid ametnikega, mis Helme arvates teistel erakondadel on. Samas toob Helme välja, et poliitikute ja ametnike vaheline suhtlus ongi häguse piiriga ja see on Eestis omaette suureks probleemiks. EKREt eristab Helme sõnul eliidist selge hoiak erakonnas, mille järgi peab olema enda toetajatega kontaktis, seda nii valijate kui erakonna liikmete näol.

“Ma ütleks ka seda, et meil on erakonna sees on väga selge selline hoiak, et me peame kogu aeg kuulama oma toetajaid, kogu aeg kuulama oma nii erakonna liikmeid kui ka valijaid. Meil selline pidev nii-öelda demokraatlik järelevalve erakonna sees on nagu ka erakonna põhikirjaga tegelikult sisse kirjutatud meie DNA-s.” (Martin Helme)

Siin ilmneb selgelt eliidivastastus ja nii-öelda “meie” ja “nemad” vastandamise mentaliteet ning EKRE esitleb ennast ainsa erakonnana, mis enda valijate ja toetajatega arvestab. Demokraatlikud põhimõtted on sisse kirjutatud iga erakonna põhikirjas. Sotsiaalse välistamise ilmingu esinemine annab märku, et demokraatia on EKREs kohati selektiivne – rahvana võetakse arvesse vaid nende narratiivi sobituvat valijat, kelle hulka ei kuulu seksuaalvähemused või Eestis mittesündinud inimesed.

4.2.3 Otsedemokraatia

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond toetab populistlikule erakonnale kohaselt tugevalt otsedemokraatiat ning presidendi otsevalimisi. Presidendi otsevalimisi toetab EKRE peamiselt sel põhjusel, et poliitiline eliit on ennast Helme sõnul edukalt isoleerinud avalikust arvamusest ja kodanikkonna võimalus mõjutada poliitikat on pidevalt ahenenud. Presidenti valitakse esimehe arvates sisuliselt vastavalt parteide kokkuleppele. Praegu mõjutavad presidendi valimist poliitilise eliidi huvid ning protsessi iseloomustab Helme kui sisse kirjutatud mehhanismi. Intervjuust selgub, et praegune valimisprotsess ei arvesta avaliku arvamuse, rahva huvide või ühiskonnaga. Siin tuleb taas välja eliidivastastus ning populistlikule stiilile kohaselt pakutakse keerulistele küsimustele lihtsaid lahendusi.

“Ja see tähendab, et kui presidenti sisuliselt valitakse parteide kokkuleppele, kusjuures reeglid on sellised, et see parteide kokkulepe peab olema rohkem kui lihtsalt koalitsiooni kokkulepe, sest muidu ei tule hääled kokku. ... Presidendi valik on selline, mis tagab siis, et on esindatud poliitilise eliidi huvid” (Martin Helme)

Rahvahääletustele on osaks saanud kriitika, et mõningate teemadega nagu näiteks abielureferendum võib kaasneda olukord, kus enamus otsustab vähemuse üle, seda näiteks

vähemusõiguste osas. Martin Helme selles probleemi ei näe, seda ilmestab erakonna üldine vähemusi diskrimineeriv poliitika.

“Ma ei saa sellest kriitikast aru, mina olen alati arvanud, et see ongi demokraatia, kus enamus otsustab.” (Martin Helme)

Referendumite ja rahvahääletuste funktsioon peaks Helme sõnul olema demokraatia täiendamine ja tugevdamine ning rahvast võõrandumise vähendamine. Riigikogu valimised toimuvad korra iga nelja aasta tagant, erakorralisi valimisi kolmekümne aasta jooksul olnud ei ole ning Helme hinnangul niipea ei tule. Pannes sinna juurde Eesti valimissüsteemi iseärasused ja valimisringkondade eripärad, annaks otsedemokraatia Helme arvates juurde erinevaid plusse. Ühe positiivse omadusena toob Helme välja polariseerivate teemade lahendamise – otsedemokraatia pakuks otseseid lahendusi, kus tuleb kokku kõrgeima võimu kandja ehk rahvas ning annab vaidlusalustes küsimustes kõrgema ja lõpliku otsuse, kuidas mingite küsimustega edasi minna. Nii on teema päevapoliitikast väljas, lahendatud ja vaidluskohta enam ei ole – selline lahendus võtab Helme hinnangul kokkuvõtvalt päevapoliitikast pingeid maha. Taoline lahendus võib aga kaasa tuua probleemi, kus erineviad vähemusgrupe diskrimineeritakse, seda näiteks juhul, kui rahvahääletusele pandaks mõne vähemusgrupi õigused.

Teiseks positiivseks rahvahääletuste või referendumite funktsiooniks on Helme arvates see, et need annavad võimaluse kodanikkonnani tuua poliitilisse diskussiooni teemasid, mida erakonnad muidu käsitleda ei soovi. Põhjuseid selleks võib Helme sõnul olla erinevaid, näiteks ei sobi neile mõni teema või on põhjus kartellikokkuleppes. Otsedemokraatia kaudu oleks aga poliitilises diskussioonis need teemad, mis kodanikkonnale olulised on. See oleks otsene lahendus sellele, et valimiste vahelisel perioodil oleks võimalik inimestele olulisi poliitilisi teemasid tõstatada.

“Tulebki see kõrgema võimu kandja kokku ja annab mingisugusest vaidlusaluses küsimuses siis nii-öelda kõrgema ja lõpliku otsuse, mismoodi me seda asja teeme ja ta on päevapoliitikast sellega väljas, siis on see lahendatud ja kõik, me ei pea enam vaidlema, kas kooseluseadus on hea või halb, rahvas on nii otsustanud, kõik.” (Martin Helme)

EKRE on tugevalt vastu nii kooseluseadusele kui ka samasooliste paaride õigusele abielluda. Õigus abielluda on inimõigusena rahvusvaheliselt tunnustatud inimõiguste ülddeklaratsiooni vastuvõtmisest saati (Inimõiguste Keskus, 2009). Eesti on seda inimõigust tunnustanud kirjutades alla nii Euroopa inimõiguste konventsioonile kui ÜRO kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelisele paktile (Inimõiguste Keskus, 2009). Inimõiguste Keskuse lehel tuuakse välja, et õigus abielluda on ajas muutlik ning nii Euroopa Inimõiguste Kohus kui ÜRO Inimõiguste Komitee kinnitavad asjaolu, et abieluõiguse piiramine on otsene diskrimineerimine seksuaalse orientatsiooni alusel. Nii oleks abieluõiguse või kooseluseaduse rahvahääletusele panemine diskrimineerimist süvendav nähtus ning tekitaks ühiskonnas sügavamad polariseerumist.

4.2.4 Kriisitunnetuse suurendamine ja sotsiaalne välistamine

Martin Helme hinnangul on Eesti püsijäämine hetkel ohus. Peamiselt on kolm faktorit, mis seda püsijäämist ohustavad. Esimeseks neist on demograafilised trendid nagu suur väljaränne, suur sisseränne ja madal sündivus.

“Kui me mõtleme ikkagi, et Eesti on eestlaste riik või Eesti rahvusriik üldiselt – see, mis ta peaks olema põhiseaduse preambuli kohaselt, siis ilma eesti rahvata ei ole siin keel, kultuur ei säili, eks ju.” (Martin Helme)

Suureks ohuks on Helme sõnul eestlaste vähemusse jäämine Eestis. Eesti püsijäämist ohustavad intervjueeritava sõnul elementaarsed julgeolekuohud – geopoliitiline julgeolekuoht ei kao kunagi ära, siinkohal on oluline olla alati suhteliselt tähelepanelik. Geopoliitiline julgeolekuoht on Eestile reaalseks ohuks. Põhjendamata kriisitunnetust süvendava ohuna toob Helme välja ideoloogilise enesehävituse, mis on tema sõnul salakaval oht. Helme toob välja, et ideoloogiline enesehävitus võib viia selleni, et eestlased võivad hakata oma eestlust maha salgama ja ei anna eestluse ideed edasi järgmisele põlvkonnale. See aga tähendab Helme sõnul totaalselt assimileerumist teiste suurde kultuuriruumi, üheks variandiks on näiteks islam. Ideoloogilise enesehävituse all peab Helme silmas EKREle mittedobilike ideoloogiate pealetungi, eelkõige liberaalseid ideoloogiaid.

“Kõige salakavalam, on ikkagi siis nii-öelda ideoloogiline, ideoloogiline enesehävitus ja mida me näeme läänes, eriti Ameerikas, kus nii-öelda see ühiskonnas propageeritav ja juurutatav enesepõlastus, enese häbenemine on nii suur.” (Martin Helme)

“Eestluse säilimine sellisel moel ei ole võimalik, et see nii-öelda see sisemine roiskumine, mis sealtkaudu nagu tuleb, on üliohtlik.” (Martin Helme)

Oluliseks kriisikomponendiks on regionaalne ebavõrdsus. Tegemist on Eestis struktuuralse probleemiga. Eestil on olemas rahvuslikku rikkust nagu näiteks loodusressursid, põllumajandus ja turism. Teisalt ei ole inimesi, kes seda ressursi realiseeriks, eriti Kesk või Lõuna-Eesti piirkondades. Nii jääb potentsiaal kasutamata ning see on Helme sõnul Eestis suureks probleemiks.

“Kõik inimesed tulevad Tallinnasse, lähevad Mustamäe korterisse elama ja teevad mingit tööd, aga suur ressurss jääb kasutamata, see on nagu väga-väga-väga rumal ja väga halb kui nii läheb.” (Martin Helme)

Probleem on Helme sõnul majanduse struktuuris. Helme kirjeldab, et majanduse struktuur on üles ehitatud nii, et tihti juhtub tegelikult tööka inimesega olukord, kus ta on nõus tööl käima, tööd tegema ja pingutama, kuid tegelikult ei pruugi ta enda palgast ära elada või elab sellest ära väga halvasti. Siin ei ole erakonna esimehe arvates probleem selles, et inimesed oleksid lollid või laisad, vaid pigem on probleem selles, et midagi on valesti majandusstruktuuris. Need on need küsimused, mida Helme arvates Eestis lahendada vaja on.

Valijaskonnast Eesti Konservatiivne Rahvaerakond kedagi ise ei välista. Martin Helme sõnab, et EKRE toetajaskonnas on ebastandardseid valijaid, näiteks on Helme sõnul Eestis konservatiivseid seksuaalvähemusi või teise emakeelega inimesi. Toetajate seas on esimehe sõnul nii kõrge- kui madalapalgalised ja EKRE ise ei välista enda valijaskonna seast ühtegi ühiskondlikku gruppi.

“Ei, nii pidi me küll ei mõtle, et me vastupidi arvame, et tegelikult kindlasti on olemas Eestis konservatiivseid homosid, kes võiks meid rahulikult toetada või immigratsioonivastaseid homosid.” (Martin Helme)

“Meie silmis ei ole küsimus, et on mingisugused ühiskondlikud grupid, kelle profiil või maailmavaade neid välistaks, aga on selge, et on mingid inimesed, kes meid enda jaoks välistanud on. Aga see ei ole enam juba meie teha.” (Martin Helme)

Arvestades erakonna homofoobseid ja vähemusõigusi riivavaid väljaütlemisi, ei ole siiski väga tõenäoline, et nende valijaskonnas seksuaalvähemused esindatud on.

4.2.5 Lihtne keelekasutus ja vahetud kommunikatsioonikanalid

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kommunikatsioon on varasemalt kokku lepitud ning erakonna kommunikatsioon on teadlikult välja kujundatud jõuliseks. Helme toob sellele välja mitu põhjendust. EKRE tunnetab, et terve läänemaailm liigub poliitilise tsensuuri või poliitilise enesetsensuuri teed. Järjest rohkem tuleb juurde teemasid, mille puhul tajuvad EKRE poliitikud, et nendest ei tohi rääkida või siis ei tohi rääkida väljaspool heakskiidetud narratiivi. EKRE keeldub sellega nõustumast ning lükkab seda trendi teadlikult teises suunas, hoolimata sellest, et tegemist on tihti vaenu õhutavate või solvavate sõnumitega. Helme nendib, et nende kommunikatsioonistrateegia võib tuua lühiajalisi kahjusid, kuid pikas perspektiivis tagab neile kindlustunde, et enda poliitilist sõnumit on võimalik väljendada viisil, mis neile sobib, mitte viisil, mis on kellegi teise poolt ette kirjutatud. Selleks viisiks on aga tihti robustne väljendus. Teine EKRE kommunikatsioonitaktika osa on see, et erakonna algusaastatel oli neil pidevalt keeruline pääseda poliitilisse diskussiooni ning selle jaoks pidi olema provokatiivsem. Tänapäeval see probleem küll nii aktuaalne ei ole, kuid diskursuse kehtestamise seisukohalt on EKRE kommunikatsioonistiil neile oluline. Taoline nähtus on levinud taktika populistlike erakondade seas – poliitikud alustavad meelega skandaale rikkudes ühiskonnakorralduse või heakskiidetud sõnakasutust (Wodak, 2015), olgu selleks näiteks käemärk või solvav keelekasutus.

“Sellepärast kasutame vahvaid käemärke või krõbedaid sõnu, et öelda, et ei, see kuigi mingisugused vasakpoolsed liberaalid ütlevad, et neid sõnu või neid käemärke ei tohi kasutada, ei kehti. Et unustage ära, niisuguseid reegleid teie ei kehtesta meile.” (Martin Helme)

Kõige olulisemaid kommunikatsioonisõnumeid on EKREI kolm. Üheks oluliseks sõnumiks on eestluse kultuurilise identiteedi kaitsmine, hoidmine ja tugevdamine. Kultuurilist identiteeti peab Martin Helme kõige olulisemaks. Ideoloogiliselt on Helme sõnul olulised pereväärtused jmt, ent sellised asjad on samuti kultuurilise identiteedi allosad. Teise olulise sõnumina toob Helme välja majandusliku sõltumatus, et inimesed tulevad ise endaga toime, inimesed on vabad, enesekindlad ja rahulolevad ning ei ole majanduslikult manipuleeritavad. Sealt edasi tulevad ka maksupoliitika, regionaalpoliitika ja taolised teemad. Kolmandaks väga oluliseks sõnumiks on demokraatia ja otsedemokraatia sõnumid. Kui uskuda sellesse, et rahvas on kõrgeima võimu kandja, siis see sisuliselt tähendabki, et inimesi tuleb usaldada valimistel, referendumitel, kohalikel valimistel, inimesi tuleb usaldada oma valikutes majanduslikus mõttes. Helme toob välja, et inimesed ise peavad teadma, et kui nad midagi otsustavad ja teevad, siis oli see nende otsus ja tagajärjed on ka nende enda omad. Nii tuleb välja, et majanduslikult on EKRE mõnes küsimuses ise liberaalne.

“Kultuuriline identiteet on A ja O ja kõige olulisem asi üldse, olulisem kui majandus. Et kui inimese minapilt on ära väänatud või ära lammutatud, et noh siis tegelikult see inimene on sandistatud ja muudetud manipuleeritavaks.” (Martin Helme)

EKRE kommunikatsioonistiil on teiste erakondade omast selgelt eristuv, sageli tuuakse meedias välja EKRE retoorika, mis hõlmab solvavaid sõnumeid. Olulise erinevusena toob Helme ise välja, et neil on tugev tunnetus kuulata kogu aeg rahvast. Seda mitte vaid poliittehnoloogiliselt, mida EKRE Helme hinnangul samuti hästi oskab, vaid ka tunnetuslikult. EKRE peab oluliseks olla kontaktis enda valijaskonnaga ja mitte võõranduda rahvast ning need on asjad, mida Helme teistes erakondades ei näe.

“Meil see sõrmeotsa tunnetus ei tohi kaduma minna, et siin valitsuses olles või Toompea lossis olles on väga kerge oma mulli ära kaduda. Aga et seda ei juhtuks, siis tuleb kogu aeg suhelda

oma erakonna sees ja oma valijaskonna sees, et see ja seesugune eluterve, et siis sa oled nagu tegelikult kursis sellega, mida sult oodatakse.” (Martin Helme)

Veel eristab EKREt teistest erakondadest selgelt võitluslik suhtumine poliitikasse. Poliitikas ei võida mitte see, kes on kõige suurem ja tugevam, vaid see, kes kõige rohkem võitu tahab. See tähendab omakorda seda, et peab valmis olema konfliktideks ning aeg-ajalt peab olema valmis kahju sisse võtma, et oma eesmärkideni jõuda. Helme toob välja, et ka teised on vahetevahel nõus võtma kahju sisse, kuid üldiselt nad nii ei toimi. Kahju sisse võtmise all peab Helme silmas seda, et erakond on valmis lühiajalisteks mainekahjudeks, mis pikas perspektiivis tulevad neile kasuks. Siia alla käivad näiteks solvavad väljaütlemised, mis toovad neile pikas plaanis kajastust ja jälgijaid juurde ehk hoiavad neid pildis.

Intervjuu lõppedes küsisin Martin Helmelt populismi kohta otse.

“Kas on või ei ole, see sõltubki sellest, mis definitsiooni me populismile anname, minu silmis tähendab populism tegelikult demokraatiat. Lihtsalt demokraatia kirjeldamine halvustava tooniga. Et populism minu silmis tähendab seda just täpselt, mida ma kirjeldasin, et poliitikud kuulavad valijaid ja reageerivad valijate soovidele, valijate muredele. Nüüd, populism läheb nagu käest ära siis, kui sul ei ole mingit maailmavaatelist vundamenti, vaid sõnum jooksebki virvatulukeste järgi, sest avalik arvamus on väga dünaamiline, et täna nii, homme naa ja inimesed muudavad meelt ja ja soovivad tihtilugu vastandlikke asju korruga, soovivad madalamaid makse, kõrgemaid pensioneid. Aga põhimõtteliselt tähendab minu jaoks populism seda, et poliitikud kuulavad rahvast. Nii, et mind see termin ei solva.” (Martin Helme)

Martin Helme võtab populismi kokku nii, et tema tõlgenduse järgi tähendab see demokraatiat ja rahva kuulamist ning teda ennast see termin ei solva. Nii võib järeldada, et EKRE on populismi termini nii-öelda omaks võtnud juhul, kui see vastab nende arusaamale. Küll aga toob Helme välja, et populism võib olla negatiivne nähtus juhul, kui sellega ei kaasne kindlad põhimõtted. Helme toob välja avaliku arvamuse dünaamilisuse ning sõnab, et inimesed tahavad tihti vastandlikke asju korruga. Siinkohal võib esineda vastuolu – ühest küljes ütleb Helme, et “rahvast” peab kuulama ja usaldama, teisalt kritiseerib “rahva” soove. Helme toob välja, et

populism on demokraatia kirjeldamine negatiivse alatooniga. Kilp (2015) järgi on demokraatlik ideoloogia läbinisti populistlik, kuid Wodak (2015) järgi muudab populismi siiski negatiivseks vox populi e rahva hääle manipuleerimine hirmupoliitika kadu.

5. ARUTELU

Käesolevas peatükis arutlen uurimistulemuste üle. Sealhulgas annan vastused uurimisküsimustele ning arutlen uurimistulemuste üle töös seatud kontseptuaalse raamistiku kaudu. Lisaks toon arutelus välja võimalikud edasised uurimissuunad enda uurimistöö teema kontekstis.

1. Millise poliitilise faasi puhul esineb kõige enam populistlikke ilminguid?

Analüüsisin töös Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kolme poliitilist faasi, mille jaotasin parlamendiväliseks faasiks (I faas), Riigikogu opositsiooni faasiks (II faas) ja Riigikogu koalitsiooni faasiks (III faas). Vähemalt ühe populistliku ilmingu esinemissagedus artiklites oli kõikides faasides üsna sarnane, kõige kõrgem oli see Riigikogu koalitsiooni faasis ehk 67%, umbes 3% rohkem kui parlamendivälises ja Riigikogu opositsiooni faasis. Kõige kõrgem populismi keskmine hinne esines aga Riigikogu opositsiooni faasis, samuti oli Riigikogu opositsiooni faasi üldine punktiskoor kõige kõrgem ehk 28%. Riigikogu koalitsioonis oli punktiskoor 26%, parlamendivälisel ajal 24%. Võib teha järelduse, et kõige populistlikum faas oli just Riigikogu opositsiooni faas. Seda põhjendan eelkõige nii, et erakond viibis siis opositsioonis, mis andis neile suurema platvormi kui parlamendivälises faasis, samas on opositsioonis viibides poliitiline vastutus väiksem kui valitsuses olles. Lisaks ollakse siis võimust kaugemal, nii on eliidivastastus rohkem põhjendatud.

2. Millist populismi ilmingut esineb kõige enam?

Artiklite analüüsis esines kõige rohkem esineb kolmes poliitilises faasis kokku lihtsa kommunikatsiooni ilmingut, järgmisena esines kõige rohkem eliidivastastust ning kolmandaks kõige levinumaks ilminguks oli kriisitunnetus. Kommunikatsioonistiili iseloomustavad lihtsad loosungid, lihtne sõnakasutus, polariseerivad seisukohad ja agressiivne keelekasutus (Rooduijn, 2014) ning kommunikatsioonistiili kasutatakse eliidile vastandumiseks. Nii on kommunikatsioonistiil suuresti seotud kõikide teiste ilmingutena, sest aitab ka teisi ilminguid edasi anda. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna kommunikatsioonisõnumitest tõusid esile immigratsioonivastased, rassistlikud ja homofobsed väljaütlemised. Taoliseid sõnumeid kasutab ka EKRE eliidiga vastandumiseks, nii näiteks toob Martin Helme intervjuus välja, et julged

väljaütlemised on sihilikult välja kujundatud võitlemaks poliitkorrektsusega ning eliidi dikteeritud narratiiviga.

Intervjuust Martin Helmega ilmneb kõige enam eliidivastast suhtumist ning eliidivastast iseloomustab ka teisi töös käsitletud populismi ilminguid. Lisaks eliidivastasusele tuli intervjuus selgelt esile rahvakesksuse ilming.

3. Kuidas suhestuvad omavahel populismi ilmingud artiklitest ja intervjuust?

Intervjuus ja artiklite analüüsis eristub viis, kuidas käsitletakse “rahva” kontseptsiooni. Kui artiklite analüüsis käsitletakse rahvast Rooduignile (2014) kohaselt homogeense massina ning kõneldakse rahva eest, siis intervjuus piiritleb Helme “rahva” siiski erakonna valijaskonnaga. Helme toob välja, et EKRE kõnetab enamasti maa ja väikelinna elanikke, keskealisi ja vanemaid inimesi ning need inimesed, kelle sissetulek pole kõige kõrgem. Taoline profiil sarnaneb sotsiaaldemograafiliste näitajate poolest Vabadussõdalaste valijatega, keda peetakse tihti EKRE eelkäijaks (Mölder ja Sazonov, 2020). Helme toob välja välja, et EKRE ise ei välista enda valijaskonnast kedagi, pigem välistatakse neid. Helme ütles, et erakonna valijate seas võib olla ka konservatiivseid või immigratsioonivastaseid homoseksuaale. Teisalt ilmnis artiklite analüüsist sotsiaalselt välistav suhtumine, seksuaalvähemusi käsitleti ideoloogia või propagandana ning läbivaks teemaks oli eesmärk tühistada kooseluseaduse rakendusaktid.

Ühtne narratiiv on nii artiklite analüüsis kui intervjuus eliidi käsitlemisel. Eliit on miski, mis ohustab Eesti riiki ja ühiskonda ning eliidiks on nii ideoloogiad, institutsioonid kui isikud.

Otsedemokraatia puhul on intervjuude ja artiklite vahel nihe – artiklite analüüsis selgus, et kõigis kolmes poliitilises faasis on see kõige vähem esindatud, samas on see oluline osa EKRE platvormist. Vähest esinemist võib selgitada otsedemokraatia temaatika spetsiifika – see hõlmab referendumeid, rahvahääletusi jmt, näiteks abielureferendum, mis on teistega võrreldes üsna konkreetseid teemasid. Intervjuus on otsedemokraatia küsimust käsitletud märksa laiemalt, nimelt toob Helme välja, et presidendi otsevalimisi on vaja selleks, et poliitilisele eliidile vastu hakata. Otsedemokraatia vahendeid nähakse eelkõige vahendina, et rahvale lähemale pääseda ning vähendada poliitilist võõrandumist.

Kriisitunnetus hõlmab eelkõige ohtu eestlusele ja eesti keelele ja kultuurile. Populistlike erakondade puhul ei pruugi kriisitaju tekitamine tegelikkuses põhjendatud olla (Rooduijn, 2014). Taoliste ohtudena kujutab EKRE näiteks immigrante, seksuaalvähemusi ja ideoloogiad nagu feminism või vasakliberaalsus. Rooduijn (2014) toob välja, et kriisitunnetuse tekitamisele on omane välisele vaenlasele keskendumine ning kriis võib olla poliitiline, kultuuriline või majanduslik ning taolised jooned on näha ka EKRE puhul.

Kommunikatsioonistiili analüüsimisel tekkis artiklite ja intervjuu vahel huvitav suhe. Intervjuu Martin Helmega kontseptualiseeris artiklites ilmnenut. Jõulised ja ebapopulaarse sõnakasutusega loosungid on osa eesmärgipärasest kommunikatsioonistrateegiast, nii näiteks oli erakonna alguaegadel ehk töö kontekstis esimeses poliitilises faasis raskem meediasse pääseda, seega oli tarvis kasutada tähelepanu tõmbavaid sõnu või loosungeid. De Vreese, Essert jt (2018) kohaselt on populistide suhtumine peavoolumeediasse vastuoluline, ühest küljest tembeldatakse see tihti võltsiks ja kallutatuks, teisalt kasutatakse enda platvormi suurendamiseks peavoolumeediat. See nähtus tuli välja ka uurimuses. EKRE üheks kommunikatsioonistrateegiaks oli meediakajastuse saamine ühiskonnale šokeerivate väljaütlemiste vmt tegevuste kaudu, näiteks natsismiga seonduvate käemärkide näitamine või solvavad väljaütlemised. Selline strateegia oma sõnumite edastamisel on populistlikele erakondadele Wodak (2015) järgi omane.

4. Kuidas muutub EKRE populistlikkus erinevatel võimupositsioonidel?

Rahvakesksuse ilmingut esines kõige enam parlamendivälisel perioodil ning kõige vähem Eesti Vabariigi valituses olles. Kõige eliidivastasem oli Riigikogu poliitiline faas, kõige vähem esines eliidivastasuse ilmingut parlamendivälisel perioodil. Otsedemokraatia ilmingu puhul erilisi muutusi ei ilmne, ent kõige madalam oli see Riigikogu opositsiooni faasis. Lihtsa kommunikatsiooni ilminguid esines kõige rohkem Riigikogu koalitsioonis ning kõige vähem parlamendivälisel perioodil. Kriisitunnetus oli sarnane parlamendivälises ja Riigikogu opositsiooni faasis ning vähenes Riigikogu koalitsiooni faasis.

5. Kas ja kuidas suhestub EKRE ise populismi mõistega?

Martin Helme arvates tähendab populism tegelikult demokraatiat, kuid iseloomustab seda negatiivse tooniga. Populism tähendab Helme sõnul eelkõige seda, et poliitikud kuulavad valijaid

ja reageerivad valijate soovidele ja muredele. Küll aga on populism Helme arvates problemaatiline siis, kui sellega ei kaasne maailmavaatelist vundamenti, vaid sõnum on kergelt manipuleeritav. Helme rõhutas, et populismiga suhestumine sõltub sellest, mis definitsioon sellele anda. Kui akadeemias seostatakse populismi näiteks vägivaldse retoorika, demagoogia ja polariseerumisega, siis Helme arvates tähendab see eelkõige valija kuulamist. Kilp (2015) järgi populistlikud erakonnad ise populismiga ei samastu, vaid pigem kutsuvad populistlikeks konkurentide sõnumeid. Helme sõnul samastub EKRE populismiga teatud tingimustel (st populism tähendab rahva kuulamist), kuid negatiivset populismi peab pigem konkurentidele omaseks.

Populism on kahtlemata aktuaalne ja oluline teema nii Eestis kui mujal. Eesti kontekstis esindab populismivoolu kõige paremini Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ning erakonna esimehe järgi suhestub erakond ise teadlikult populismiga. Edaspidi oleks huvitav ja akadeemiliselt nõutud uurida populistlikku kommunikatsioonikasutust. EKRE kommunikatsioonistrateegia on teadlikult kujundatud ning kannab populistlike sõnumite edastamisel olulist rolli. Samas kannavad need populistlikud sõnumid sageli rassistlike, homofobseid jmt diskrimineerivaid või inimõigusi rikkuvaid põhimõtteid. Populistlike parteide populaarsus on kasvuteel nii Eestis kui Euroopas üldiselt ning esitavad väljakutse demokraatlikele väärtustele, samas on inimesed nendele sõnumitele aina vastuvõtavamad. Nii oleks populismi huvitav edaspidi uurida just kommunikatsioonile keskendudes.

5.1 Võimalik kriitika

Toon välja võimaliku kriitika bakalaureusetöole. Käsitlen populismi Eesti Konservatiivses Rahvaerakonnas meedias esitatud tsitaatide kaudu. Nii võib tekkida küsimus, kui palju mõjutab uurimistulemusi EKRE tegelik populism ja kui palju meediapoolne vahendamine. Võimalik, et meedia on rohkem tähelepanu pööranud EKRE populistlikele väljaütlemistele. Teisalt analüüsin töös vaid EKRE enda liikmete tsitaate, mitte kõrvaliste isikute arvamusi, nii ei tohiks meedia vahendamise mõju väga tugev olla.

Teiseks võimalikuks nõrkuseks on see, et populismi hinnangud põhinevad minu subjektiivsel hinnangul. Siinkohal on edasiseks võimalikuks arengusuunaks see, et artikleid hindavad lisaks

töö autorile mitu sõltumatut hindajat, mis tagaks objektiivsema hinnangu. Lisaks on analüüsitud tsitaadid kõikidele kättesaadavad, nii saab nendega vajadusel tutvuda.

Kolmandaks võimalikuks nõrkuseks võib olla see, et uurisin vaid 228 esimest otsingutulemust Ekspress Meedia väljaannetes. Artikleid on tegelikult rohkem. Nii võib tekkida küsimus artiklite esinduslikkuses. Teisalt on Delfi üks suurimaid uudisteportaale ning 228 artiklit on küllaltki suur arv.

6. KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli analüüsida populistlikke sõnumeid Eesti Konservatiivses Rahvaerakonnas kolmes poliitilises faasis. Jaotasin poliitilised faasid parlamendiväliseks (2012-2015), Riigikogu opositsiooni faasiks (2015-2019) ja Riigikogu koalitsiooni faasiks (2019-2021). Töö koosneb teoreetilisest osast, kus tutvustan populismi definitsiooni, ajalugu ja levikut Eestis ja uurimist meedias ning empiirilisest osast, mis jaguneb kaheks. Empiiriline osa põhineb teorias paika pandud viiel populismi ilmingul. Ühe osana valmis kontentanalüüs, kus analüüsisin 228 Ekspress Meedia väljaannetes avaldatud artiklit. Teise osana viisin läbi intervjuu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna esimees Martin Helmega.

Töös leidsin vastuse viiele uurimisküsimusele. Kõige populistlikumaks faasiks osutus artiklite analüüsi põhjal Riigikogu opositsiooni faas. Opositsioonis olles oli erakonnal piisavalt platvormi võrreldes parlamendivälise perioodiga, suurem kandepind kriitikaks ja eliidivastasuseks, kuid väiksem poliitiline vastutus võrreldes Riigikogu koalitsioonis olemisega. Kõige sagedamini esines artiklite analüüsis lihtsa kommunikatsiooni ilming, teisel kohal oli eliidivastatus. Intervjuus Martin Helmega oli läbivaks jooneks eliidivastatus, mis oli tihedalt seotud ka teiste populismi ilmingutega. Kõige vähem oli nii artiklite kui intervjuu puhul esindatud otsedemokraatia, seda võib põhjendada sellega, et tegemist on spetsiifilise teemaga. Erinev narratiiv ilmnes rahvakesksuse ilmingu puhul. Kui analüüsitud artiklites oli rahvast populistlikule definitsioonile kohaselt kujutatud homogeense massina, siis intervjuus määratles Martin Helme rahvast sotsiaaldemograafiliste näitajate järgi ning erakonna sõnumid olid suunatud eelkõige valijale. Peamiste kriisifaktoritena näeb EKRE immigratsiooni, vastasleeri ideoloogiaid nagu feminism või vasakliberaalsus ja üldist ohtu Eesti püsijäämisele.

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond võtab Martin Helme sõnul populismi omaks. Olulist rolli mängib Helme arvates populismi defineerimine – see võib olla EKRE esimehe sõnul nii positiivne kui negatiivne asi. Populismi saab vaadelda negatiivse fenomenina, mis tugineb demagoogiale ja mõjub polariseeriva jõuna, tihti tuuakse näidetena välja nähtused nagu Donald Trump, Brexit ja Alternatiiv Saksamaale. Martin Helme silmis esindab populism aga eelkõige demokraatiat ja rahva kuulamist ning negatiivseks muutub see siis, kui sellel puudub maailmavaateline vundament.

Populistlikud erakonnad kasutavad oma väljaütlemistes tihti ksenofoobseid, rassistlikke, solvavaid ja vähemusi diskrimineerivaid sõnumeid. Meediaplatformid on mugavaks viisiks enda sõnumite levitamisel, seda ka EKRE puhul. EKRE on teadlikult kujundanud enda sõnumeid selliseks, et rohkem meediaplatformi saada. Arvestades EKRE populaarsuse kasvu ühiskonnas, on oluline panna rõhku sellele, et inimesed oleksid teadlikumad nii meedia tarbimisel kui ka populistlike sõnumite tabamisel.

VIITED

Alandi, A. (2017). Cas Mudde ERR-ile: populism on tulnud, et jääda. *ERR*, 10. oktoober. Kasutatud 16.04.2021,

<https://www.err.ee/635531/cas-mudde-err-ile-populism-on-tulnud-et-jaada>

De Vreese, C. H., Esser, F., Aalberg, T., Reinemann, C., & Stanyer, J. (2018). Populism as an expression of political communication content and style: A new perspective. *The international journal of press/politics*, 23(4), 423-438.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1940161218790035>

Diamond, L. (2017). When Does Populism Become a Threat to Democracy? *Stanford University*. Kasutatud 19.05.2021

https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/when_does_populism_become_a_threat_to_democracy.pdf

Eesti keele instituut. (n.d.) Klientelism. *Poliitika ja valitsemise sõnastik*. Kasutatud 4.03.2021,

<https://term.eki.ee/termbase/view/1143464/et/et/?start=180#/concept/view/1036503392/>

EKRE on populaarseim kõige nooremas vanusegrupis. (2019). *ERR*, 25. jaanuar. Kasutatud 19.05.2021

<https://www.err.ee/914221/ekre-on-populaarseim-koige-nooremas-vanusegrupis>

EKRE valijaskond muutus maskuliinsemaks, vene valija toetus Keskerakonnale kasvas veelgi. (2019). *ERR*, 30. jaanuar. Kasutatud 19.05.2021

<https://www.err.ee/905221/ekre-valijaskond-muutus-maskuliinsemaks-vene-valija-toetus-keskerakonnale-kasvas-veelgi>

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas: Kvalitatiivne sisuanalüüs. Kasutatud 15.04.2021

<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kalmus, V. (2015). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas: Standardiseeritud kontentanalüüs. Kasutatud 12.04.2021,

<http://samm.ut.ee/kontentanalyys>

Kilp, A. (2015). *Populismi demokraatlikud funktsioonid*. Kasutatud 2.05.2021,

<https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Alar-Kilp-Populismi-demokraatlikud-funktsioonid.pdf>

Kivirähk, J. (2018). Kivirähk: tähtis pole see, mida sinust räägitakse, vaid et üldse räägitakse. *Turu-Uuringute AS*. Kasutatud 18.05.2021

<https://turu-uuringute.eu/kivirahk-tahtis-pole-see-mida-sinust-raagitakse-vaid-et-uldse-raagitakse/>

Koorits, V. (2018). Mart Helme venekeelsest haridusest: alustame lasteaedadest, kasvatame lapsed eestikeelseteks ja läheme koolides mõne aastaga üle eesti keelele. *Delfi*, 12. märts. Kasutatud 12.04.2021

<https://www.delfi.ee/artikkel/85578603/mart-helme-venekeelsest-haridusest-alustame-lasteaadad-est-kasvatame-lapsed-eestikeelseteks-ja-laheme-koolides-mone-aastaga-ule-eesti-keelele>

Laherand, M-L. (2010). *Kvalitatiivne Uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp

LGBT ühing. (2020). Ühingust. *Eesti LGBT Ühing*. Kasutatud 19.05.2021
<https://www.lgbt.ee/uhingust>

Maakohus muutis oma varasemat seisukohta ja lubas ühingule nimeks "Süvariik". (2020). *ERR*, 15. juuni. Kasutatud 21.05.2021

<https://www.err.ee/1102230/maakohus-muutis-oma-varasemat-seisukohta-ja-lubas-uhingule-nimeks-suvariik>

Maruste, R. (2015). Rait Maruste: vapside toetusrühm – kellele ja milleks? *Postimees*, 27. mai. Kasutatud 03.03.2021

<https://arvamus.postimees.ee/3204211/rait-maruste-vapside-toetusruhm-kellele-ja-milleks>

Mudde, C., Kaltwasser, R. C. (2017) *Populism: A Very Short Introduction*

Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 542–563. ‘

Mudde, C. (2015). Populism in Europe: a primer. *Open Democracy*, 12(1).

<https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/populism-in-europe-primer/>

Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon. (2019). *Riigi Teataja*.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/226092017002>

Õigus abielluda. (2009). Inimõiguste Keskus. Kasutatud 21.05.2021

<https://humanrights.ee/teemad/inimoigused-eestis/inimoiguste-aruanne/740-2/oigus-abielluda/>

Petsinis, V. (2019). Identity Politics and Right-Wing Populism in Estonia: The Case of EKRE. *Nationalism and Ethnic Politics*, 25:2, 211-230, DOI: 10.1080/13537113.2019.1602374

- Praxis jälgib valimisi (2015). Populismi edetabel. *Praxis*. Kasutatud 18.04.2021, <http://www.praxis.ee/tood/praxis-jalgib-valimisi-2015/populismi-edetabel/>
- Ranieri, M. (2016). *Populism, Media and Education: Challenging discrimination in contemporary digital societies*. Suurbritannia: Routledge.
- Rooduijn, M., van Kessel, S. (2019). Populism and Euroscepticism in the European Union. *Oxford Research Encyclopedias*. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.1045
- Rooduijn, M. (2014). The Nucleus of Populism: In Search of the Lowest Common Denominator. *Government and Opposition*, 49(4), 573-599. doi:10.1017/gov.2013.30
<https://www.cambridge.org/core/journals/government-and-opposition/article/the-nucleus-of-populism-in-search-of-the-lowest-common-denominator/BA2B36277905B390B64F83AB356FDC9E>
- Salu, M. (2019). Riigikogusse valitud Ruuben Kaalepi natslik ja antisemiitlik jäljerada on lai nagu Lasnamäe kanal. *Eesti Ekspress*, 03. aprill. Kasutatud 18.03.2021
<https://ekspress.delfi.ee/artikkel/85780205/riigikogusse-valitud-ruuben-kaalepi-natslik-ja-antiseemiitlik-jaljerada-on-lai-nagu-lasnamae-kanal>
- Tiks, J. (2018) Homopropaganda ehk kuidas EKRE anub võitlust. Mart Helme: õige pere on kolm-neli last ja heterovanemad. *Delfi*, 4. oktoober. Kasutatud 21.04.2021
<https://www.delfi.ee/artikkel/83904207/homopropaganda-ehk-kuidas-ekre-anub-voitlust-mart-helme-oige-pere-on-kolm-neli-last-ja-heterovanemad>
- Uudelepp, A., Karo, E., Reiljan, A. jt (2015). POPULISMI EDETABEL 2015. *Praxis*. Kasutatud 02.05.2021
<http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2015/02/L%C3%BChikokkuv%C3%B5te.pdf>
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. Suurbritannia: University of Lancaster

LISAD

Lisa 1. Populismi hinnete tabelid

Lisas 1 töön välja populismi hinnete tabelid, I faasi (parlamendiväline), II faasi (Riigikogu opositsioon) ja III faasi (Riigikogu koalitsioon) kohta. 1 = populismi ilming on artiklis olemas.

I FAAS							
Kuupäev	Artikli pealkiri	Rahvakeskus	Eliidivastatus	Otse-demokraatia	Kriisitunnetus ja sotsiaalne välistamine	Lihne kommunikatsioon	Kokku
27.04.2012	Mart Helme: Riik on nõrk ja kardab siinset viiendat kolonni						0
14.09.2012	Mart Helme, ärplejad ja vene karu					1	1
20.11.2012	Eesti Konservatiivne Rahvaerakond: Presidendi algatus tundub kahepalgeline			1	1		2
11.08.2013	Mart Helme: Järgmistel Riigikogu valimistel võidavad juba uued erakonnad		1			1	2
03.10.2013	Suur intervjuu. Mart Helme: Meil ei ole võimu ja meil ei ole raha			1			2
10.10.2013	Mart Helme avalik kiri Krossile: Sisutühja tsirkusega hävitad inimestes viimase usu poliitikutesse						0
19.10.2013	Helme eitab koostöökokkulepet Savisaarega						0
28.10.2013	Martin Helme pettunult valimistulemustest: Jäime lihtsalt kahe leeri vahele			1			1

14.01.2014	EKRE nõuab selgitusi väidetavate pagulaste sotsiaalkorterite kohta Tartus	1				1		2
24.01.2014	EKRE: Piirilepe Vabariigi aastapäeva eel on Eesti riigi ja rahva alandamine	1						1
23.02.2014	Martin Helme: Me ei lähe eurovalimistele kaotama, kampaaniaraha kogumine käib							0
23.04.2014	EKRE eurovalimiste platvorm: Meie Eesti eest! Rahvusriikide Euroopa eest!	1				1		2
17.05.2014	Europarlamenti valimiste noorim kandidaat: Euroopasse sobib meid kandidaatidest esindama vaid kümnekond inimest							0
01.06.2014	Valimisteks 22 000 eurot kulutanud Helme partei: Riigikogusse jõudmine on täiesti reaalne							0
17.11.2014	Kuidas plaanib kooseluseaduse tuline vastane EKRE leida ühisosa homoliikumist pooldava Ojulandi partega?					1	1	2
24.11.2014	Rohelised ja EKRE kasutavad valimistel mõlemad loosungit "On aeg!"						1	1
25.12.2014	Martin Helme valimiskuludest: Eelarve on 100 000 eurot ja sihime Riigikogus 6-8 kohta							0

07.01.2015	Helmed: Oleme abist elav banaanivabariik ja see olukord tuleb nüüd murda		1	1	1		3
21.01.2015	Kolmas Helme: Tõmbekeskuste narratiiv on Eestile hukatuslik						0
25.01.2015	Ka EKRE välistab koostöö Keskerakonnaga: Kremlimeelses ja vasakpoolses valitsuses me ei osale	1	1		1		3
26.01.2015	Helle-Moonika Helme: Me ei saa enam lubada, et käime täissõnult Riigikogu toolidel lebasklemas	1					1
29.01.2015	Urmas Espenberg: Esimese lapse sünnil tuleb 25% kodulaenust kustutada				1	1	2
14.02.2015	Faktikontroll, Martin Helme vabas mikrofonis: kaks viga kolme minutiga	1	1	1		1	4
16.02.2015	EKRE rahandusministeeriumiga ei vaidle: Meil ongi väga mahukas muutuste pakett						0
17.02.2015	Mart Helme: Riigist välja viidav kapital tuleks maksustada						0
17.02.2015	EKRE peaministri kandidaat Mart Helme: Kui kõlbas laenata ESMi jaoks kõlbas ka rahva elujärje parandamiseks				1		1
20.02.2015	Anti Poolamets selgitab miks valida EKREt		1		1	1	3

Kokku		8	7	3	10	6	34
Max skoor		28	28	28	28	28	140
%		28,60%	25%	10,70%	35,70%	21,40%	24,20%
% vähemalt 1 populismi ilming							64,30%
Keskmliselt populismi tunnuseid artiklis							1,2

II FAAS							
Kuupäev	Artikli pealkiri	Rahvakeskus	Eliidivastatus	Otse-demokraatia	Kriisitunnetus ja sotsiaalne välistamine	Lihtne kommunikatsioon	Kokku
03.03.2015	EKRE: mõistame hukka meedias üles köetud hüsteeria ja laimukampaania						0
05.03.2015	Jaak Madison: tegemist on poliitilise rünnakuga EKRE vastu						0
05.03.2015	EKRE kavatseb Päevalehe kohtusse kaevata						0
30.03.2015	EKRE tahab süsteemi riigikogu saadikute tagasikutsumiseks				1	1	2
31.03.2015	EKRE fraktsiooni juht Martin Helme: erakonna esimees noomis tõsiselt Jaak Madisoni telefoni omastamise pärast						0
14.04.2015	Helme: EKRE eesmärk on võtta järgmises riigikogus 51 kohta - siis ei pea enam taluma hädatapukoalitsiooni	1	1			1	3

25.04.2015	Martin Helme kõne EKRE kongressil: seni kehtinud reeglid ei ole meile kohustuslikud	1	1		1		3
25.04.2015	Mart Helme: homoteerulli juhid ei sõida kooseluseaduse rakendusakte läbi surudes üle mitte EKRE seitsmest vaprast, vaid rahva enamusest	1	1	1	1	1	5
25.04.2015	Arnold Rüütel kritiseerib immigratsiooni: kui eesmärgiks on eestlaste jätmine vähemusrahvaks oma kodumaal, siis tuleb seda rahvale ka otse öelda	1			1		2
30.04.2015	EKRE väitel ei vasta Eesti ja Venemaa piirileping põhiseadusele, erakond pöördus hinnangu saamiseks õiguskantsleri poole						0
07.05.2015	EKRE täpsustaks põhiseaduses järgmisena perekonna mõistet						0
14.05.2015	EKRE: immigratsioon ohustab Euroopa rahvusriikide suveräänsust	1	1		1	1	4
15.05.2015	EKRE ei välista suuri meeleavaldusi, kui valitsus osutub põgenike ümberasustamise sundkvootidele järeleandlikuks		1	1	1		3

27.05.2015	EKRE: valitsus peab ütlema massiimmigratsioonile resoluutse ei			1		1		2
12.06.2015	EKRE: "Neegrid ahju!" pole kindlasti meie seisukoht!						1	1
13.06.2015	Põlluaas EKRE toetuse kahanemisest: kogu meievastase kampaania taustal on see väga väike langus							0
21.08.2015	EKRE reitingust: suvisel ajal võib tulemusega rahul olla							0
09.09.2015	EKRE: kontroll pagulaste vastuvõtu üle peab jääma riigile			1		1		2
06.10.2015	VIDEO: Helme EKRE pagulasvastasest lehest: mul on hea meel, kui inimesed partei propagandat teevad						1	1
06.10.2015	EKRE tahab immigratsiooniküsimuses rahvahääletust	1	1	1	1			4
13.10.2015	EKRE korraldab massiivse meeleavalduse: võtke kaasa külma- ja vihmakindel varustus ja tõrvikud, jääme hommikuni				1			1
23.10.2015	EKRE toetuse tõusust: meie eesmärk on tõusta järgmisteks valimisteks stabiilse 15–20 protsendi peale						1	1
03.11.2015	Martin Helme rassistlikest rünnakutest: ma ei kommenteeri seda teemat. Mõttetu teema	1	1				1	3
11.11.2015	EKRE pärib kaitseministrilt: kas teie			1				1

	hinnangul ei ole tegemist banaanivabariigiliku olukorraga, kus kõrgemad sõjaväelased pannakse ajama valitsuse poliitikat?						
16.11.2015	EKRE nõuab Pariisi terrori tõttu pagulaste ja migrantide vastuvõtu peatamist						0
24.11.2015	EKRE: teeme kõik, et samasooliste suhte seadustamine oleks võimalikult raske				1		1
05.12.2015	EKRE esimees: meie dikteerime riigikogus kõige rohkem agendat		1		1		2
09.12.2015	EKRE tahab Eesti-Vene piirileppele preambulit lisada						0
29.12.2015	Helme selgitab EKRE äraostmisele viitamise tagamaid: pidasin silmas positsioonidega kauplemist						0
11.01.2016	Martin Helme: on märkimisväärne, et Keskerakonna juht on otsustanud avalikult toetada kooseluseaduse kehtetuks tunnistamist						0
13.01.2016	EKRE taotleb seadusemuudatust presidendi abikaasa kohta						0
13.01.2016	EKRE: me ei korralda meeleavaldust koos MTÜga Eesti Vanemad		1				1
23.01.2016	EKRE väitel võltsitakse kooseluseaduse rakendamise nimel riigikogus dokumente		1		1		2
06.02.2016	Mart Helme: kui homme oleks valimised, saaks EKRE 15 protsenti häälest					1	1

02.03.2016	EKRE seletab partei rahaasju						0
19.03.2016	EKRE kodulehekülj saadab koju pagulasi, keda Eestis ei ole		1		1	1	3
04.04.2016	EKRE: Haridusreform tuleb panna seisma	1					1
11.04.2016	Mart Helme: Venemaaga normaalsete suhete omamine on meie julgeoleku kõige suurem garanti		1			1	2
13.05.2016	EKRE ei toeta naistevastase vägivalga vastast konventsiooni		1		1		2
29.05.2016	EKRE poliitik esines USAs rassistide konverentsil ja tegi ettepaneku luua valgete rahvusriigid		1		1	1	3
04.06.2016	INTERVJUU: EKRE esimees Mart Helme: see, millega Ossinovski praegu tegeleb, on ebanormaalne sildistav pseudodiskussioon ja see lõhestab ühiskonda		1		1	1	3
12.06.2016	EKRE auesimees Arnold Rüütel: ühtegi inimest ei tohi halvustada tema rassi või usundi pärast						0
12.06.2016	EKRE auesimees Arnold Rüütel: võiksime pagulasi oma ülikoolides tasuta koolitada						0
16.06.2016	Henn Põlluaas: topeltkodakondsus kujutab Eestile julgeolekuohtu					1	1

24.06.2016	EKRE: Eesti suhe Euroopa Liiduga vajab ülevaatamist peale Brexitit	1	1	1	1		4
24.08.2016	DELFI FOTOD: EKRE tervitab Merkelit Toompeal piketiga massiimmigratsiooni vastu		1	1	1		3
24.08.2016	Mart Helme võrdleb EKRE ja teiste erakondade praegust koostööd esimeste sigarettide tõmbamisega: algul nurga taga, seejärel avalikult	1	1			1	3
12.09.2016	Hämmeldunud Helme: Kaljurand sülitab meie valijatele näkku						0
28.09.2016	EKRE ei ole Kersti Kaljulaiu toetamist veel otsustanud						0
17.12.2016	EKRE poliitik: Haapsalu pagulane võis tahta oma naise elusalt süüdata						0
25.03.2017	DELFI VIDEO: Mart Helme sõnul korraldab EKRE vastaseid rünnakuid Euroopa Liit	1	1		1	1	4
25.03.2017	EKRE: kohtute omavoli ohustab Eesti demokraatiat	1	1				2
21.05.2017	EKRE: Valitsuse moodustamisel ei välista me ühtegi koostööpartnerit		1			1	2
01.07.2017	EKRE: leppisime Keskerakonnaga kokku, et nad lisavad EKRE-le						0

	olulised projektid oma nn katuseraha nimekirja						
03.07.2017	EKRE: peidetud katuseraha saamine oli hea töö						0
02.08.2017	EKRE-ga liitunud Urmas Reitelmann: seedekulglaleksika lõpetaks tsiviliseeritud riigis ministri poliitilise karjääri		1		1		2
26.08.2017	DELFI FOTOD EKRE volikogu peab sisserände piirarvu suurendamist rahvuslike huvide vastaseks				1		1
04.09.2017	EKRE tahab taastada Natsi-Saksamaa mundris sõdinud eestlaste ausamba						0
18.09.2017	Mart Helme: EKRE otsustab pärast valimisi, kellega tantsule minna						0
20.09.2017	EKRE saadikud hääletasid naistevastase vägivalda konventsiooni vastu	1	1		1	1	4
17.10.2017	Martin Helme ei taha Keskerakonnaga võimuliitu teha: meie jaoks on eestimeelne haridus liiga tähtis						0
16.11.2017	EKRE tegi ettepaneku teatrilt NO99 riigi raha ära võtta: las Soros või Sotsiaaldemokraatlik erakond katab augu		1		1		2
04.12.2017	EKRE aborte ei toeta: sisuliselt osalevad lapsevanemad ja arstid selles, et väike inimene elusast peast tükkideks rebida ja siis läbi toru					1	1

	emaihust välja imeda ning purki koguda						
23.01.2018	VIDEO Martin Helme: EKRE liitub Urmas Reinsalu umbusaldusavaldusega	1	1		1	1	4
07.02.2018	EKRE kimbutab missivõistlusi						0
27.02.2018	EKRE esimees Mart Helme: oleksin nõus asuma peaministri kohale kas või hommepäev					1	1
17.05.2018	EKRE läheb riigikogu valimiskampaaniat tegema tühja rahakoti ja professionaalse abita					1	1
01.06.2018	Mart Helme vihakõne koosolekul: Tallinnas on plahvatuslikult kasvanud neegrite hulk. Kui neile vastu pead koputada, siis see on õõnespuit!					1	1
02.06.2018	Ingrid Rüütel Mart Helme tumedanahalisi alandavast sõnavõtust: muretsen inimeste vaimse taseme pärast, keda nii EKRE valijaks meelitatakse						0
03.06.2018	EKRE nõuab justiitsreformi: kohtu, prokuratuuri ja politsei tegevus on praegu lokkavalt omavoliline ja ebaõiglane. Kohtunikud tuleb muuta valitavaks ja tähtaegseks	1			1		2
13.06.2018	EKRE hääletab riigikogus vaba ajakirjandust suukorvistava seaduse vastu		1				1

04.07.2018	Mart Helme: Orwelli sigade farm on lõpusirgel, Henrik Hololei kirjeldatud lumpen on tegelikult maailma uus eliit		1			1	2
20.09.2018	Martin Helme EKRE katkenud tõusutrendist: põhjuseks võib olla venelaste toetuse vähenemine Lihula samba ja Metsavase järel	1					1
27.09.2018	INTERVJUU EKRE ridadesse astuv Jaak Valge: EKRE ei ole kindlasti rassistlik				1	1	2
03.10.2018	EKRE lubadused: langetame käibemaksu ning aktsiise! Neljarealise Tallinna-Tartu maantee ehitame valmis, ent Rail Baltic plaanitud kujul ei valmi					1	1
04.10.2018	Homopropaganda ehk kuidas EKRE anub võitlust. Mart Helme: õige pere on kolm-neli last ja heterovanemad		1		1	1	3
07.10.2018	EKRE majanduskava arhitekt Sõerdi kriitikast: selline arusaam esindab nn Exceli mõtteviisi						0
11.10.2018	EKRE liige nimetas Kõlvartit sobimatuks asiaadiks	1			1	1	3
12.10.2018	EKRE liige: Kõlvart on asiaat, kes ei sobi linnavolikogu saali				1	1	2
31.10.2018	Jaak Madison NO99 sulgemisest: EKRE peab seda töövõiduks!		1				1

	Survestasime neid psühholoogiliselt						
12.11.2018	EKRE algatas ÜRO rändepakti vastu allkirjade kogumise kampaania	1	1	1	1		4
12.11.2018	EKRE majandusprogrammi looja: meie programm jätab inimestele lisaks kätte 700 miljonit					1	1
28.11.2018	Mart Helme EKRE meeleavaldusel olnud reeturite võllapuust: see on rahvakunst	1	1		1		3
22.12.2018	Jaak Valge: Kristina Kallas tõi välja, kui palju toetab Eesti 200 EKRE põhimõtteid		1				1
04.01.2019	Vabaduse väljaku broneerinud Kaljuste tahab EKRE-t läbirääkimistelaua taha tuua, aga EKRE peab väljaku broneerimist väljapressimiseks		1				1
08.01.2019	Helle-Moonika Helme: just EKRE pakubki tõelist riigireformi. Rahva raha eest saaks selle kõik teostada	1	1			1	3
24.02.2019	Jaak Madison väidab, et EKRE viha õhutamise ei tegele: hoopis vasakpoolsed on provokaatorid		1		1	1	3
10.03.2019	Mart Helme: EKRE punased jooned pannakse lauale läbirääkimiste alguses						0

12.03.2019	Mart Helme venekeelsest haridusest: alustame lasteaedadest, kasvatame lapsed eestikeelseteks ja läheme koolides mõne aastaga üle eesti keelele						1	1
13.03.2019	Urmas Reitelmann: Helir-Valdor Seedri lootus EKRE pehmenemise osas on soovmõtlemine							0
18.03.2019	Martin Helme: kes tahab, pakib asjad ja sõidab Kanadasse. Neid on vähem kui Soomest tagasi pöördujaid		1		1		1	3
19.03.2019	"Kõigi Eestile" vastakaaluks lõi EKRE liige uue algatuse: tahame näidata, et pooldame koalitsioonikõnelusi							0
25.03.2019	Helmed: kui EKRE jääb valitsusest välja, puhkevad rahvarahutused		1	1	1		1	4
15.04.2019	EKRE ettepanek katkestada Eesti-Vene piirileppe ratifitseerimine jõuab täna riigikokku							0
15.04.2019	EKRE ministrikandidaat Marti Kuusik: internetivabadust ei tohi piirata							0
23.04.2019	EKRE maaeluministri kandidaat: EKRE retoorika muutub veelgi							0
28.04.2019	Mart Helme: EKRE retoorika ei muutu - unustage ära!	1	1				1	3
13.05.2019	EKRE ministrikandidaat Kert Kingo: mina e-valimiste vastu ei ole							0
20.06.2019	Mart Helme ei välistanud EKRE ministrite isetegevust ka tulevikus							0

19.10.2019	EKRE naisühenduse asejuht Jakko Väli rõvetsemise kohta: selliseid asju lihtsalt ei öelda						0
Kokku		21	41	8	35	35	140
Max skoor		100	100	100	100	100	500
%		21%	41%	8%	35%	34%	28%
% vähemalt 1 populismi ilming							64%
Keskmliselt populismi tunnuseid artiklis							1,4

III FAAS							
Kuupäev	Artikli pealkiri	Rahvakeskus	Eliidivastatus	Otse-demokraatia	Kriisitunnetus ja sotsiaalne välistamine	Lihtne kommunikatsioon	Kokku
02.05.2019	EKRE naisühenduse juht: Mart Helme ütles presidendi kohta õigesti!					1	1
03.05.2019	Mart Helme väljend „emotsionaalselt üleskõetud naine” leiab kajastamist Briti ja USA juhtivates väljaannetes					1	1
04.05.2019	Henn Põlluaas: abikaasasid ei tohiks vahetada nagu kevadist moodi	1	1		1	1	4
07.05.2019	Ruuben Kaalep: EKRE lahkus koalitsioonikõnelustelt teadmise, et piirilepingu teema on külmutatud				1	1	2

09.05.2019	Riigikogu esimees HENN PÖLLUAAS: 5,2% Eesti territooriumist on endiselt okupeeritud	1	1	1	1	1	5
12.05.2019	Henn Põlluaas vastuseks Urve Kaurile: maarahvana teame hästi, millal siga kõige valjemini kisab. Rahuneme parem maha	1	1		1	1	4
13.05.2019	VIDEO ja FOTOD EKRE ministrikandidaat Kert Kingo: mina e-valimiste vastu ei ole						0
14.05.2019	DELFI VIDEO Mart Helme Marine Le Penist: aktsepteerime, et neil on oma arusaamine teatud asjadest ja nemad saavad aru meie ajaloost		1				1
19.05.2019	Mart Helme: riigieelarve tuleb pea peale pöörata						1
25.05.2019	Jaak Madison: valitsus peab väliskaubanduse osas ise otsustama, kelle õlule langeb Eesti promomine						0
30.05.2019	Madison ja Kullerkupp: tubli hääletesaagi saanud Särge poleks pidanud välja viskama						0
03.06.2019	TV3 VIDEO Jaak Madison: kui mul oleks valikuvõimalus, siis ma kindlasti teeniks Eesti riiki valitsuses, mitte kuskil mujal						0
09.06.2019	FOTOD EKRE kongressi poliitiline avaldus: sõlmime ühiskondliku kokkuleppe		1	1	1	1	4

	immigratsiooni pidurdamiseks ja Eesti rahvuskodu hoidmiseks						
09.06.2019	FOTOD President ja EKRE auesimees Arnold Rützel nahutas erakonda: sõnakasutus meie erakonna mõnede liikmete poolt teeb ka mind väga murelikuks						0
09.06.2019	Mart Helme: olen üsna veendunud, et kui meil õnnestub e-valimiste audit vettpidavalt läbi viia, langeb Reformierakonna valijate hulk drastiliselt		1		1	1	3
20.06.2019	Mart Helme ei välistanud EKRE ministrite isetegevust ka tulevikus						0
26.06.2019	EKRE Soome osakonna kiri ESTO-päevade korraldajatele: kinnitage, et kavva ei satu "homo- ja sooideoloogilist propagandat"		1		1	1	3
01.07.2019	Mart Helme süüdistas TLÜ-d hobusevaraste kasvatamises, ülikool on ministri sõnavõtu peale nõutu		1			1	2
06.07.2019	EKRE tahab vastuolulise Lihula samba taas püsti panna						0
17.07.2019	Helme nõuab äärmuslaste suu sulgemist internetis						0
19.07.2019	Jaak Madison EKREt kritiseerinud Kersti Kaljulaidile: astu presidendi ametist tagasi! See lõpetaks piinad		1			1	2
20.07.2019	Jaak Madison lubab pühendada europarlamenti töö takistamisele		1		1	1	3
24.07.2019	Martin Helme pahandab Matti Maasikasega: kes sa		1		1		2

	enda arvates oled? Just sellise riigivalitsemise lõpetamiseks EKRE valitsuses ongi						
03.08.2019	Mart Helme lubas EKRE suvepäevadel Reformierakonnale surma: kuri on ennast juba paljastanud		1		1	1	3
03.08.2019	Moonika Helme: Reformierakond on viinud Eesti kodusõtta		1		1	1	3
20.08.2019	Peeter Ernits: Martin Helme küll rapsis, aga sobib ametisse. EKRE valijad ei taha Kaljulaidi presidendiks	1				1	2
29.08.2019	EKRE keeldus valimiskampaania kohta täiendavaid andmeid jagamast						0
05.09.2019	Helle-Moonika Helme: EKRE koht valitsuses polnud Vaheri ja Helmete skandaali ajal ohus						0
17.10.2019	Mart Helme ütleb, et pole Tanel Kiige mahavõtmise nõudmisest kuulnud					1	1
19.10.2019	EKRE naisühenduse asejuht Jakko Väli rõvetsemise kohta: selliseid asju lihtsalt ei öelda					1	1
21.10.2019	Ruuben Kaalepi vastus teda homoerootiliselt kujutanud kunstnikule: ma ei ole homovihkaja!						0
23.10.2019	Martin Helme: poliitikutele valetamist andeks ei anta						0
24.10.2019	EKRE kliimaideoloogia ekspertidelt nõu ei päri						0

24.10.2019	Valetanud Kert Kingo oli sunnitud tagasi astuma							0
26.10.2019	Mart Helme andis Raivo Aegile käsu uus peaprokurör leida. Aeg: ma ei saa sellest loogikast aru							0
28.10.2019	Helmete partei „imelikud avaldused” on valitsuse jälle tülli ajanud		1				1	2
29.10.2019	Mart Helme: leidsime ministrikandidaadi, meil on selle inimesega kokkulepe olemas							0
01.11.2019	Pahased täiskasvanud torpedeerivad LGBT+ noorte aruteluõhtut		1			1	1	3
10.11.2019	Martin Helme: meil pole mingit põhjust seada kahtluse alla Mart Järvikut ministrina või nõustuda sellega, et ta peaks tagasi astuma		1					1
11.11.2019	EKRE fraktsiooni juht: lähimad päevad toovad selgust							0
20.11.2019	EKRE portaali juhtkiri: mis peab juhtuma, et peaja kaitseminister tunnistaksid, et NATO pole siiski päris kindel?					1	1	2
21.11.2019	VIDEO Mart Helme: EKRE tahab valitsuses jätkata! Järviku saatus selgub uuel nädalal, vahepeal sooviks hinge tõmmata ja puid lõhkuda							0
06.12.2019	Martin Helme seletab EKRE haaret Eestis: kontrollime agendat provotseerides, eskaleerides, improviseerides		1	1		1	1	4

10.12.2019	EKRE käilakujud hoiatavad Tartu ülikoolis liberaalse demokraatia eest			1				1
14.12.2019	Kuidas näidata kogu maailmale väikese erakonna agendat EKRE näitel					1	1	2
16.12.2019	Mart Helme vabandas, kuigi Martin Helme lubas, et EKRE ei vabanda kunagi					1	1	2
16.12.2019	Mart Helme sööb oma sõnu ja palub Soome peaministrilt vabandust					1	1	2
19.12.2019	Mart Helme oma sõnavõttudest: ilmselt pean oma mõtetegevust piirama hakkama						1	1
19.12.2019	KLÕPS Helle-Moonika Helme esines jõuluvanale mõistatusliku sõnumiga seelikus							0
07.01.2020	JÄRELVAADATAV JA LOETAV Moonika Helme tahab järgmises valitsuses kultuuriministriks saada			1			1	2
09.01.2020	Moonika Helme: miks te mind ei armasta? Miks te ei kirjuta, et EKRE tegi ära suure asja?			1			1	2
20.01.2020	Sotsiaalminister Tanel Kiigest sai taas EKRE pahameele sihtmärk	1	1			1	1	4
22.01.2020	VIDEO Mart Helme: sotsiaalministeeriumi kampaania on väärastunud mõtteviisist sündinud					1	1	2
11.02.2020	EKRE loodab oma eelnõuga ära hoida "poolkommunistlikku kuritegu" apteegiturul						1	1

12.02.2020	Mart Helme riigikogu infotunnis: Venemaa infokanalid võiksid olla suletud						1	1
16.02.2020	FOTOD EKRE volikogu avaldus: apteegireform toob kaasa massilise seadusele allumatus	1						1
28.02.2020	EKRE viskus vanemateta laste raha linna arvele jätnud abilinnapea Beškina kaitsele							0
12.03.2020	EKRE räägib koalitsioonipartneritele vastu: nõutakse karmimaid meetmeid koroonaviirusega võitlemiseks							0
17.04.2020	EKRE kutsub Kaimar Karu ministriametist tagasi. Mart Helme: ta on ikka sinna liberaalsuse poole, ei tahtnud erakonda astuda		1					1
03.05.2020	Mart Helme: EKRE pani Rail Balticu projekti seisma						1	1
11.05.2020	EKRE fraktsioon lubas palgatõusu annetada, kuid ei avalda toetuse saajaid							0
22.05.2020	Põlluaas põllumeestele: teie enda valik on, kas panete ukсед kinni või hakkate inimestele normaalset töötasu pakkuma							0
26.05.2020	Madison: Euroopa ühislaen vajab Eestis mandaati rahvahääletuselt			1				1
04.06.2020	Raul Siem astus EKRE-sse, sest ta kutsuti							0

	partei suvepäevadele. „Ma ei kahetse seda otsust”						
12.06.2020	Helme: ühislaenu kokkulepe oli meie jaoks raske kompromiss		1				1
27.06.2020	FOTOD Ekre volikogu poliitiline avaldus: meie ülesanne on takistada marksistliku ideoloogia levikut	1			1	1	3
03.07.2020	Martin Helme vastusena Seedrile: mõistan mõru meeoleolu Isamaas. Pärast valimisi on olnud kogu aeg hapu seis					1	1
04.07.2020	EKRE aseesimehe kohast ilma jäänud Jaak Madison: siiani on see amet olnud puhtalt fiktiivne	1					1
04.07.2020	Martin Helme kandidaadikõne: EKRE eesmärk järgmistel valimistel on saada peaministrikoht, olen nõus moodustama ka uut koalitsiooni		1			1	2
04.07.2020	Arnold Rüütel: meie üks suuremaid väljakutseid saab olema ääremaastumise peatamine						0
06.07.2020	Martin Helme: mina küll maasikakasvatajate ees ei vabanda. Ma ei näe üldse, mille eest ma vabandama pean	1				1	2
07.07.2020	EKRE loob juba tänava oma telejaama: meie nimetame seda Fox Newsi projektiks		1			1	2

01.08.2020	EKRE eurosaadik Jaak Madison kutsus tänava veebruaris suursaadik Tiidot tagandama						0
01.08.2020	Mart Helme: Harri Tiido pani oma diplomaatilisele karjäärile inetu punkti						0
29.08.2020	Martin Helme viskas volikogu istungil nalja Isamaa ja Raivo Aegi üle: vaadake selle isa silmi!		1				1
17.09.2020	EKRE poliitikud lobistavad kaitsevæele relvastust						0
21.09.2020	EKRE survestab partnereid abielu rahvahääletusega kiirustama	1		1			2
18.10.2020	Jaak Valge: Mart Helme väljaütlemine on kujundlik ja mitmetimõistetav, see polnud suunatud ühegi konkreetse isiku vastu					1	1
19.10.2020	Valitsuse mäng läbi? Martin Helme solvas peaministrit					1	1
22.10.2020	Martin Helme: oleme valmis arutama abielureferendumi edasilükkamist ja sõnastuse muutmist			1			1
26.10.2020	Martin Helme kutsub Rein Veidemanni ERRi nõukogu juhi kohta maha panema		1				1
26.10.2020	Urmas Reitelmann lahkub ERR-i nõukogust					1	1
01.11.2020	Martin Helme: rahvahääletus toimub 25. aprillil, küsimust veel mõeldakse			1			1
02.11.2020	EKRE peab maailmavaatelist võitlust		1		1	1	3

	psühhiaatri juurde soovivate lastega						
02.11.2020	Martin Helme: abielu rahvaküsitluse eelnõu võiks riigikokku jõuda tuleval nädalal			1			1
09.11.2020	VIDEO Martin Helme: aitäh teile, põmmpead opost, tõesti tänan!				✓	✓	2
09.11.2020	VIDEO Martin Helme Mart Helme tagasiastumisest: ta tahab saada ka tulevikus vabalt rääkida, mida ta arvab		1		1	1	3
12.11.2020	EKRE läheb e-valimiste kallale, lähipäevad toovad selgust					1	1
12.11.2020	Mart Helme: EKRE pakub presidendiks Henn Põlluaasa						0
17.11.2020	EKRE norib taas presidendiga tüli: „Kersti Kaljulaid jäi pressikonverentsil valetamisega vahele“						0
20.11.2020	Mart Helme: "Umbusaldusel oleks meie fraktsioonil võimatu Mailis Repsi toetada"		1			1	2
24.11.2020	EKRE portaali nimetas Kiislerit Juudaks					1	1
26.11.2020	Anti Poolamets homsest maskivastaste aktsioonist: sõna on vaba						0
31.12.2020	EKRE käis välja plaani lükata abielureferendum aprilli lõppu			1		1	2
11.01.2021	Jaak Valge: president võiks tagada opositsiooni häälde põhiseaduse rahvahääletuseks. Siis oleks ka "EI"-vastusel tagajärjed			1	1		2

13.01.2021	Jaak Valge: koalitsioon lagunes Keskerakonna korrupsioonikahtluse pärast, 12 tundi hiljem oli partei jälle valitsuskõlblik						0
13.01.2021	Henn Põlluaas: sain Ratase otsusest teada alles hommikul ajakirjanikelt. Ta oleks pidanud enne koalitsioonipartneritega arutama						0
13.01.2021	Abielureferendumi hääletus lükkub järgmisesse nädalasse. Poolamets: vahend on see, et ma lihtsalt ei pea oma ettekannet			1	1		2
14.01.2021	EKRE juhatuse avaldus: Keskerakonna otsusel moodustada koalitsioon teise korruptiivse parteiga on Eestile äärmiselt kahjulikud tagajärjed	1	1		1	1	4
26.01.2021	Anti Poolamets: EKRE hoidub opositsioonis riigikogu mainet kahjustamas		1	1	1	1	4
Kokku		12	32	11	26	48	129
Max skoor		100	100	100	100	100	500
%		12%	32%	11%	26%	48%	25,80%
% vähemalt 1 populismi ilming							67%
Keskmmkiselt populismi tunnuseid artiklis							1,32

Lisa 2. Intervjuu küsimused

1. Rahvakesksus ja “ühtse rahva” mentaliteet – ühendasin rahvakesksuse ning rahva kui homogeense massi käsitlemise

Milliseid ühiskonnagruppe EKRE poliitika kõnetada võiks või peaks?

Millised rahva huvid Eesti poliitikas hetkel esindamata on?

Milliseid rahva huve EKRE EV Valitsuses olles esindas?

2. Eliidivastastus – siia näiteks kuulub eliidi ja rahva vastandamine, võimaloleva erakonna/poliitilise ideoloogiaga vastandumine, valitseva eliidiga võitlemine

Kas Eestis on võimul eliit? Kas poliitiline eliit on ohtlik, miks?

Millised võiks olla Eesti eliidierakonnad, mis neid EKREst eristab?

3. Otsedemokraatia – otsedemokraatia pooldamine, referendumite ja rahvahääletuste toetamine

Miks pooldate presidendi otsevalimisi?

Kuidas suhtute kriitikasse, et referendumite puhul võib tekkida olukord, kus enamus otsustab vähemuse üle?

Mis funktsioon on ja peaks olema Eestis rahvahääletustel ja referendumitel?

4. Kriisitunnetuse suurendamine ja sotsiaalne eksklusiivsus – kriisitunnetus ja eksklusiivne suhtumine erinevate sotsiaalsete gruppide suhtes nagu näiteks immigrandid, mustanahalised, seksuaalvähemused. Need kaks on omavahel tihti seotud

Kas Eesti püsijäämine on ohus? Kui on, siis mille poolest?

Kas on mingisuguseid sotsiaalseid grupe, kes ei tohiks olla/ei peaks olema EKRE valijad?

Palun põhjendage

Mis on Eesti jaoks kriitilise tähtsusega probleem?

5. Lihtne keelekasutus ja vahetud kommunikatsioonikanalid – lihtsate sõnumitega loosungid, otse rahva poole pöördumine, sotsiaalmeedia ja endale sobivate uudiste kanalite kasutamine, kuhu ei sekku peavoolumeedia vmt kõrvalised isikud. Siia alla läheb ka agressiivne keelakasutus.

EKRE poliitikud paistavad avalikes sõnavõttudes silma julgete sõnavõttudega ning on räägitud ka EKRE stiilist või retoorikast. Kuidas on EKRE kommunikatsioonistiil kujundatud? Milline eesmärk on EKRE kommunikatsioonil?

Millised on EKRE oluliseimad sõnumid?

Mis eristab teie taju järgi EKREt teistest erakondadest? St ka EKRE poliitikuid teistest poliitikutest

Lõpetuseks

Mida tähendab teie jaoks populism? Kas EKRE on populistlik erakond?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristel Birgit Potsepp,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna populistlike sõnumite analüüs,
mille juhendajad on Tarmo Strenze ja Alar Kilp,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kristel Birgit Potsepp

28.05.2021